

Ettevõtete jaotamata kasumi mittemaksustamise mõju investeeringutele ja majandusarengule

Lisad

Lisa 1. Eesti tulumaksuseaduse äriühingu kasumi jaotamise maksustamist reguleerivate sätete redaktsioonid	2
Lisa 2. Dividendimaksude alternatiivid.....	29
Lisa 3. Eesti regionaalsete maksuerisuste mõju analüüs Eesti äriregistri andmetel.....	31
Lisa 4. Tulumaksureformi mõju eri sektorites võõrkapitali osakaalule ettevõtte tegevuse finantseerimisel ja raha osakaalule varadest.....	35
Lisa 5. Uuringu valimisse kuuluvate ettevõtete koondbilanss ja –kasumiaruanne	39
Lisa 6. Ettevõtete müügikäive lähtuvalt ettevõtete suuruselt, omandivormist ja tegevusalast.....	41
Lisa 7. Ettevõtete maksustamiseelne kasum lähtuvalt ettevõtete suuruselt, omandivormist ja tegevusalast	43
Lisa 8. Ettevõtete tegevustulustus lähtuvalt ettevõtete suuruselt, omandivormist ja tegevusalast.....	45
Lisa 9. Ettevõtete bilansimaht lähtuvalt ettevõtete suuruselt, omandivormist ja tegevusalast.....	47
Lisa 10. Ettevõtete eelmiste perioodide kasum ja aruandeaasta kasumi summa lähtuvalt ettevõtete suuruselt, omandivormist ja tegevusalast	49
Lisa 11. Regressioonimudeli põhjal leitud hinnang lühiajalisele tegevustulukuse muutusele	51
Lisa 12. Tasumisele kuuluv tulumaks erinevatelt tulumaksukomponentidelt	54
Lisa 13. Sobitamise kvaliteet	55
Lisa 14. Maksureformi mõju võõrkapitali kasutamisele, likviidsusele ja jaotamata kasumile	56
Lisa 15. Süsteemimuutuse mõju juriidilise isiku tulumaksu laekumisele – algandmed ja arvutuskäigud ..	58
Lisa 16. Süsteemimuutuse mõju muude maksutulude laekumisele – algandmed ja arvutuskäigud.....	59

Lisa 1. Eesti tulumaksuseaduse äriühingu kasumi jaotamise maksustamist reguleerivate sätete redaktsioonid

Koostanud Advokaadibüroo GLIMSTEDT

1. KASUMI MAKSUSTAMINE ENNE AASTAT 2000

1.1. Üldpõhimõtted

Kuni 2000. aastani kehtis Eestis nn traditsiooniline või klassikaline tulumaksussüsteem, mille kohaselt maksustati nii äriühingute kasum, kui ka täiendavalt dividendid. Kaks tulumaksu olid omavahel seotud. Sel ajal kehtinud tulumaksuseaduse¹ kohaselt pidi dividende maksev äriühing maksma tulumaksu **26/74**² väljamakstud dividendisummalt, kuid tasutud tulumaksu võis hiljem **maha arvata** kasumilt arvestatud tulumaksust (sh avansilistest maksetest). Dividendi saaja jaoks oli tegemist maksuvaba tuluga eeldusel, et dividendidelt oli tulumaks täies ulatuses tasutud (alates 1. jaanuarist 1998. a hakati mitteresidentidele väljamakstud dividende maksustama analoogselt nn uue tulumaksuseaduse §-ga 29 lg 8 ja 41 p 5, vt p. 2.5.). Tulumaksu tuli maksta ka residentist juriidilisele isikule makstud dividendidelt, millisel juhul välditi topeltnmaksustamist **dividendiarve** kaudu dividendide edasimaksmisel. Kui ühele äriühingule kuulus vähemalt 20%-line osalus (alates 1. jaanuarist 1996. a alandati määra 5%-le, investeerimisfond võis dividendiarvet kasutada ka väiksema osaluse korral) teises äriühingus, avas ta dividendiarve, mille kaudu saadud dividendide edasimaksmisel ei pidanud enam teist korda dividendidelt tulumaksu maksma. Väljamakstud dividendi võrra dividendiarve jääk vähenes. Dividendiarve ei kujutanud endast eraldi pangaarvet ega raamatupidamiskontot, vaid tegemist oli lihtsalt täiendava maksuarvestusega.

Dividendidelt tasumisele kuuluvat tulumaksu nimetati seejuures mitte kinnipeetavaks tulumaksust, vaid ettevõtte tulumaksuks. Seejuures võis kasumilt võetava tulumaksu summat ületavat nn dividendi-tulumaksu kasutamata jääki **kanda edasi** järgmistele aastatele (selle tagastamise võimalust ei olnud). Sellise reegli mõte oli, et dividendidelt tasutav tulumaks asendab vastavas osas äriühingu tulult tulumaksu arvestamist, seepärast oli ka topeltnmaksustamise vältimiseks hädavajalik sellise mahaarvamise lubamine. Tegelikult aga tekkis ühe aasta osas siiski topeltnmaksustamine, sest dividendidelt tasutud tulumaksu sai maha arvata alles järgmise aasta kasumist. Keeruliseks muutus olukord ka siis, kui dividende ei makstud välja mitte igal aastal, vaid korraga mitme aasta eest. Seetõttu oli maksukoormus väiksem siis, kui dividende maksti segadamini, mis tähendas et sellise regulatsiooniga oli sisuliselt antud maksueelis kürele kasumijaotusele, mis ilmselt ei toeta majanduse arengut just parimal viisil.

Selline maksustamise kord tekitas ka mitmeid probleeme, sh ebavõrdset maksustamist, eriti neile, kel oli maksustatav kasum väiksem ning seetõttu kuhjus edasikantav dividendidelt arvestatud tulumaks ilma, et seda oleks saanud mahaarvamiseks täiel määral kasutada³. Maksustatav kasum võis osutada väiksemaks näiteks maksusoodustuste tõttu⁴ aga ka maksuamortisatsioonist tulenevalt.

¹ RT I 1993, 79, 1184, § 32, vt lisa 2

² Alates 1. jaanuar 1994 kuni 31. detsember 1995 oli maksumääraks 26%

³ „Maksuõigus“, 2004, Lasse Lehis, lk 269, 270

⁴ Näiteks välisosalusega äriühingud, kelle kapital vastas teatud nõuetele (välisosalus 50 000 USD tagas kaheaastase täieliku kaheaastase 50%-lise maksuvabastuse)

Dividendidelt tasumisele kuuluv tulumaks tuli **deklareerida ja tasuda igakuiselt**, dividendi maksmisele järgneva kuu 25. kuupäevaks. Vastav maksudeklaratsiooni **vorm DT** oli kehtestatud rahandusministri 15. juuni 1994. a määrusega nr 118⁵.

1.2. Nn regionaalne maksuvabastus enne 1. jaanuari 2000. a kehtinud tulumaksuseaduses

15. jaanuari 1997. aastal⁶ täiendati tulumaksuseadust paragrahvi 18¹, millega lubati Vabariigi Valitsuse poolt määratud piirkondades tegutsevatel äriühingutel ja FIEdel arvata tulust maha I amortisatsioonigrupi (rajatised ja ülekandeseadmed) kuuluva põhivara soetusmaksumus ning kulud selle põhivara parendamiseks ja täiendamiseks, samuti seadmete paigaldamiseks⁷. Täienduse eesmärk oli toetada nn regionaalset majandusarengut, sest Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 1998. a määrusega nr 1 kehtestati sellisteks piirkondadeks kõik Eesti kohalikud omavalitsusüksused, välja arvatud Tallinna linn, Saue linn, Keila linn, Harku vald, Saue vald, Saku vald, Rae vald, Jõelähtme vald ja Viimsi vald⁸.

13. mail 1998. a⁹ täiendati TuMS paragrahvi 18¹ ning lubati lisaks tulust maha arvata ka „ettevõtluses kasutatavate seadmete ja Vabariigi Valitsuse kinnitatud nimekirja kantud põllumajandusmasinate soetamismaksumuse ning kulud nimetatud põhivara parendamiseks ja täiendamiseks, samuti seadmete paigaldamiseks.“ Vabariigi Valitsuse 14. detsembri 1998. a määrusega nr 272 kehtestati ka vastav põllumajandusmasinate nimekiri¹⁰. Selle muudatuse eesmärk oli täiendavate maksusoodustuste tegemine põllumajandustootjatele.

27. jaanuaril 1999. a¹¹ muudeti TuMS § 18¹ ning lubati mahaarvamist kogu ettevõtluses kasutatava põhivara osas, mille soetusmaksumus ei ületa 5000 krooni (nii soetusmaksumus kui parendamine), välja arvatud mootorsõidukid. Muudetud redaktsiooni tõttu muudeti ka Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 1998. a määrust nr 1, millega jäeti omavalitsuse nimekirja samaks ent tühistati Vabariigi Valitsuse 14. detsembri 1998. a määrus nr 272 põllumajandusmasinate kohta¹².

Seadusmuudatuse eelnõu¹³ juurde lisatud seletuskirjas oli märgitud järgmist:

„1.Regionaalpoliitilisel kaalutlusel soodustatavate investeeringute objektide üheselt mõistetavaks muutmise eesmärgil tehakse ettepanek anda maksusoodustus kõigile amortiseeritavatele põhivaradele, välja arvatud mootorsõidukid ja põhivara, mille soetamismaksumus ei ületa 5000 krooni. Mootorsõidukite välja jätmine on tingitud nende varade liikuvast iseloomust ja seetõttu puudub võimalus kontrollida, kas neid kasutatakse Vabariigi Valitsuse määratud piirkonnas või ei. Soetamismaksumuse 5000-kroonise alammäära kehtestamine on seotud sellega, et tavaliselt kehtestab ettevõtja ise oma raamatupidamise sise-eeskirjades, millisest maksumusest alates loetakse vara põhivaraks, ning seega tuleks maksusoodustuste andmisel jälgida, et soodustust ei antaks väheolulistele objektidele.

2. Kehtiva tulumaksuseaduse § 18¹ kohaselt saavad tulumaksusoodustust kasutada ettevõtjad, kellel on maksustamisperiodil maksustatav kasum, vähendades seda samal perioodil tehtud investeeringute summa võrra.

⁵ RTL 1994, 33, lk 1110; 1998, 273/274, 1126

⁶ jõustus 1. jaanuaril 1998. a (RT I 1997, 77, 1310)

⁷ Reeglina oli lubatud põhivarade osas amortisatsiooni kasutamine, mitte kohene täielik mahaarvamine

⁸ RT I, 12.01.1998, 4, 69

⁹ jõustati tagasiulatuvalt 1. jaanuarist 1998. a (RT I 1998, 51, 757)

¹⁰ RT I, 21.12.1998, 110, 1813

¹¹ Kohaldati tagasiulatuvalt alates 1. jaanuarist 1998. a (RT I 1999, 16, 270)

¹² Vabariigi Valitsuse 4. mai 1999. a määrusega nr 144 (RT I, 18.05.1999, 45, 515)

¹³ 1130 SE

Praegu ei ole võimalik investeeringuid, mis ületavad maksustamisperioodil saadud tulu, järgnevale maksustamisperioodidele edasi kanda. Regionaalne maksusoodustus muutub seetõttu eelkõige uute, kasumit mitteresidendi ettevõtete jaoks väbeoluliseks. Selle probleemi lahendamiseks muudetakse käesoleva seaduse eelnõu § 2 tulumaksuseaduse § 21, mille kohaselt lubatakse investeeringuteks tehtud kulutusi arvata ettevõtluse tulust maha investeeringute normaalse tasuvusaja ehk 7 aasta jooksul. Seega kehtestatakse kord, mille kohaselt investeeringuteks tehtud kulutused arvatakse ettevõtluse tulust maha enne selle tulu tulumaksuga maksustamist.“

Hilisemates töodes on viidatud sellele mahaarvamise õigusele seoses hilisema reinvesteeringute maksuvabastusega, märkides koguni, et investeeringute tulumaksust vabastamiseks oleks piisanud uue seaduse vastuvõtmise asemel vana tulumaksuseaduse § 18¹ alusel ka seni välistatud omavalitsuste nõ maksuvabasse nimekirja arvamist. Tegemist on siiski õiguslikult põhimõttelise erinevusega: kuni 2000. aastani kehtinud regulatsioon ei näinud ette reinvesteeringute maksuvabastust, vaid üksnes võimaluse teatud reinvesteeringutele (ainult põhivara) tehtavad kulutused tulust maha arvata. Tegemist on siiski traditsioonilise tulumaksusüsteemiga, mille hulka kuuluvad erinevad maksuvabastused. Maksuvabastuse laiendamise poleks saavutatud sellist eesmärki nagu uue tulumaksuseadusega, mil maksustamise hetk nihutati täielikult edasi ning kehtestati uued alused maksu tasumiseks (nn kulupõhine maksustamine).

2. KASUMI MAKSUSTAMINE AASTAL 2000 KEHTIMA HAKANUD TULUMAKSUSEADUSE KOHASLTL

1. jaanuaril 2000. a hakkas kehtima uus tulumaksuseadus, mille kohaselt äriühingute kasumilt võetava tulumaksu asendas muuhulgas dividenditulult võetav tulumaks, st äriühingu kasumi maksustamine nihkus selle saamise hetkelt jaotamise hetkele.

2.1. Eesti äriühingu poolt tehtavad dividendimaksud

Uue tulumaksuseaduse (edaspidi **TuMS**) § 50 algse redaktsiooni kohaselt maksustati tulumaksuga ainult neid Eesti äriühingu poolt makstud dividende, mille saajaks olid füüsilised isikud, mitteresidendid ning TuMS § 11 nimetatud nimekirja kandmata mittetulundusühingud ja sihtasutused:

§ 50. Tulumaks dividendidelt ning muudelt kasumieraldistelt

(1) Residentist äriühing (sealhulgas ka täis- ja usaldusühing) maksab tulumaksu kõikidelt füüsilistele isikutele, § 11 lõikes 1 nimetatud nimekirja kandmata mittetulundusühingutele ja sihtasutusele ning mitteresidentidele rahalises või mitterahalises vormis väljamakstud dividendidelt (§ 18 lõige 2) või muudelt kasumieraldistelt.

(2) Aktsia- või osakapitali või sissemaksete vähendamisel, aktsiate või osade tagasiostmisel või juriidilise isiku likvideerimisel tehtavate väljamaksete maksustamine toimub vastavalt § 15 lõigetele 2 ja 3 ning § 29 lõikele 5.

Dividendimaksud ühelt residentist äriühingult teisele olid maksustamisest vabastatud eelkõige topeltmaksustamise vältimise eesmärgil, maksukohustus tekkis alles siis kui maksuvaba dividenditulu saanud äriühing maksis omakorda dividende füüsilisele isikule või mitteresidentist juriidilisele isikule. Samuti olid maksuvabad dividendimaksud riigile, omavalitsusüksusele ja avalik-õiguslikule juriidilisele isikule¹⁴.

¹⁴ „Maksuõigus“, 2004, Lasse Lehis, lk 270

2.2. Kasumi jaotamine mitteresidendi Eestis asuva püsiva tegevuskoha poolt

Ka mitteresidentidest juriidilised isikud tasusid tulumaksu samal põhimõttel, st maksustati kõik Eestis asuva püsiva tegevuskoha poolt tehtud väljamaksed, kui nende eest ei saada vastu kaupa või teenust või väljaviidav vara, mis ületab püsiva tegevuskoha jaoks toodud vara, kui väljaviidava vara eest ei saada vastu kaupa või teenust:

§ 53. Mitteresidentist juriidilise isiku Eestis asuva püsiva tegevuskoha maksustamine

(4) Paragrahvi 50 alusel maksustatakse tulumaksuga:

1) Eestist väljaviidav püsiva tegevuskoha vara, mis ületab Eestisse püsiva tegevuskoha jaoks toodud vara, kui selle vara eest ei anta vastu muud vara või ei osutata teenust;

2) püsiva tegevuskoha kaudu või püsiva tegevuskoha arvel mitteresidendi peakontorile või muudele väljaspool Eestit asuvatele mitteresidendi struktuuriüksustele tehtavad väljamaksed nende väljamaksete eest kaupa või teenust vastu saamata;

3) püsiva tegevuskoha kaudu või püsiva tegevuskoha arvel mitteresidendi korraldusel kolmandale isikule tehtavad väljamaksed nende väljamaksete eest kaupa või teenust vastu saamata.

2.3. Tulumaksu deklareerimine ja tasumine

TuMS § 54 kohaselt tuleb dividendimaksetelt tasutud tulumaks deklareerida¹⁵ ning tasuda¹⁶ maksustamiskuule järgneva kuu 10. kuupäevaks.

2.4. Kinnipeetav tulumaks

Lisaks nimetatud, nn ettevõtte tulumaksule kehtis dividendide puhul ka kinnipeetav tulumaks, kui väljamakse saajaks oli mitteresident, kellele kuulus vähem kui 25% dividende maksva Eesti äriühingu aktsia- või osakapitalist või häältest¹⁷.

2.5. Tulumaksumäärad

Tegelikud (st jõustunud) tulumaksumäärad on alates 2000. aastast olnud järgmised:

Aasta(d)	TuMS § 4 lg 1	TuMS § 4 lg 1 ¹⁸
2000-2004	26	26/74
2005	24	24/76
2006	23	23/77
2007	22	22/78
2008	21	21/79
2009 ¹⁹	21	21/79

¹⁵ lg 1

¹⁶ lg 4

¹⁷ TuMS § 29 lg 8

¹⁸ Algselt lg 3, alates 1. jaanuarist 2005. a lg 1, alates 1. jaanuarist 2006. a lg 1¹

Topeltnmaksustamise vältimise lepingutes (artikkel 10) on TuMS § 29 lg 8 rakendumisel dividendidelt makstavaks (st kinnipidamisele kuuluvaks) tulumaksumääraks reeglina **15%** (mõningates lepingutes ka 5% ja 10%).²⁰

2.6. Rakendussätted

TuMS § 60 lg 1 sätestas, et äriühingud, kelle poolt nn vana tulumaksuseaduse kohaselt dividendidelt tasutud tulumaks ei ole 2000. aasta 1. jaanuariks täies ulatuses maha arvatud nn kasumilt arvestatud tulumaksust, võivad sel viisil tekkinud tulumaksu enamakse arvata maha uue TuMS alusel dividendidelt tasumisele kuuluvast tulumaksust, st endiselt puudus sellise enamakse tagastamise võimalus (v.a. likvideerimise korral)²¹. Kui nimetatud enamakse oli aga suurem ja ületas dividendidelt tasumisele kuuluvat tulumaksu, võis selle edasi kanda järgmistele maksustamisperioodidele.

Nimetatud enamakset oli algselt võimalik ka edasi kanda teisele residendist äriühingule, kellele kuulus vähemalt 20% enamakset omava äriühingu aktsiatest, osadest või häälest²². Alates 1. jaanuarist 2003. a tunnistati § 60 lõiked 3-5 ja 7 kehtetuks, mis tulenes muudatustest dividendide maksustamisel²³. Kuna residendist äriühingutel tekkis maksukohustus igasugusel dividendi maksmisel, puudus edaspidi vajadus tulumaksu mahaarvamise õiguse ülekandmiseks teisele äriühingule. Samas jäi kehtima TuMS § 60 lg 6, mis lubas enne 2003. a 1. jaanuari üle kantud mahaarvamise õigust edasi kasutada.

TuMS § 60 lg 1 käsitletud mahaarvamisele kuuluva tulumaksu jääki arvestati ettevõtte viimase tuludeklaratsiooni alusel. Kõik juriidilised isikud olid kohustatud esitama 1999. aasta või selle osa kohta tuludeklaratsiooni (TuMS § 58 lg 1 ja 2), mille järgi arvutatud tulumaksust sai dividendi tulumaksu veel viimast korda maha arvata. Seejärel fikseeriti dividendi tulumaksu jääk lõplikult ning jääki sai hakata maha arvutama uue TuMS § 50 lg 1 alusel arvestatavast tulumaksust ehk dividendidelt tasutavast tulumaksust. Edaspidi sai seega dividendi tulumaksu kasutamata jääk ainult väheneda, mitte suurenda.

Mahaarvamisele kuuluva jäägi arvestas maksumaksja ise, näidates seda maksudeklaratsiooni TSD lisa 7 real 14 (seda ainult TSD esmakordsel täitmisel, edaspidi ridadel 16 ja 18).

TuMS § 60 lg 2 reguleerib olukorda, kus äriühing maksab uue TuMS alusel dividendidelt tulumaksu ning dividendid ise on tekkinud enne uue TuMS jõustumist lõppenud majandusaastate puhaskasumist. Sellisel juhul lubati põhimõtteliselt uue TuMS § 50 lg 1 alusel tasumisele kuuluvast tulumaksust maha arvata nende varasemate aastate eest kasumilt makstud vastav tulumaksu osa (st see osa, mis vastas väljamakstavale dividendile) ehk dividendide tulumaksu vähendamist varem

¹⁹ 1. jaanuaril 2006. a jõustunud TuMS § 4 lg 1 muudatuse kohaselt (RT I 2005, 36, 277) oli 2009. a maksumääraks 20%; 1. jaanuaril 2008. a muudatuse (RT I 2007, 44, 318) kohaselt oli 2009. a maksumääraks samuti 20%, 2010. a maksumääraks 19% ning alates 2011. a maksumääraks 18%; 1. jaanuarist 2009. a jõustunud muudatuse kohaselt (RT I 2008, 51, 283) määrati 2009. a maksumääraks 21%, 2010. a maksumääraks 20%, 2011. a maksumääraks 19% ja alates 2012. a maksumääraks 18%. Seda muudeti aga omakorda 26. novembril 2009 (RT I 2009, 59,391; jõustus 1. jaanuaril 2010) ning tulumaksumääraks kinnitati vastavalt 21% ja 21/79 ilma seda diferentseerimata aastate (2009, 2010 jne) lõikes.

²⁰ Maksuleping rakendub ainult siis, kui tegemist on nn tegeliku tulusaajaga, st mitte esindaja, vahendaja või usaldusomanikuna (võõra vara valitseja), kellele dividenditulu lõplikult ei jää

²¹ Vt punkt 1.1.

²² TuMS § 60 lg 3

²³ Vt punktist 6 tulumaksuseaduse muudatustest 2003. aastal

tasutud ettevõtte tulumaksu võrra. Sätte mõte oli hoida ära juba üks kord ettevõtte tulumaksuga maksustatud kasumi teistkordset dividendide tulumaksuga maksustamist. Kuna bilansijärgne puhaskasum ja tuludeklaratsioonijärgne maksustatav tulu olid enamike äriühingute puhul erinevad (teatud tululiigid olid maksuvabad, teatud väljaminekuid ei lubatud maha arvata jne), siis oli tulumaksu efektiivmäär erinevates äriühingutes erinevate aastate lõikes erinev. Seetõttu ei vabastatud varem teenitud kasumite jaotamist tulumaksust täielikult, vaid viidi läbi lihtkrediidimeetodile sarnane tasaarvestusmenetlus. Eesmärk oli lubada tulumaksu vähendamist ainult vastavalt kasumiosalt tegelikult makstud tulumaksule. Seepärast oli mahaarvatava tulumaksu suurus iga äriühingu puhul erinev. Tulumaksu mahaarvamine toimus kuue viimase aasta (1994-1999) efektiivse tulumaksumäära alusel arvatud **koefitsendi k** abil. Koefitsendi k arvutamine oli suhteliselt keeruline protsess, mida ei hakata siin ära tooma, vaid soovitatakse tutvuda Lasse Lehise poolt 2000. aastal välja antud „Tulumaksuseaduse kommenteeritud väljaande“ lehekülgedega 1080-1107.

TuMS § 60 lg 8 kohaselt ei maksustatud nn vana tulumaksuseaduse alusel moodustatud dividendiarvelt²⁴ makstavaid dividende tulumaksuga, kuna tegemist oli juba maksustatud rahaga. Sellisel juhul ei rakendatud eespoolviidatud koefitsent k põhist arvestust, sest tegemist ei olnud mahaarvamise või teatud krediidimeetodiga, vaid sisuliselt vabastusmeetodiga.

Järgnevalt on käsitletud üksnes TuMS §-de 29 lg 8, 50, 53, 54 ja 56 muudatusi, mis on seotud äriühingute kasumi jaotamise maksustamisega (viidates olulisuse korral ka täiendavalt rakendussätetele).

3. TULUMAKSUSEADUSE MUUDATUSED 2000. AASTAL

Kõik punktis 3 nimetatud muudatused jõustusid 1. jaanuaril 2000. a.

3.1. TuMS § 54

Tulumaksuseaduse vaatlusaluseid sätteid muudeti esmakordselt 14. juunil 2000. a, kusjuures muudatused jõustati tagasiulatuvalt²⁵ **1. jaanuarist 2000. a**²⁶. TuMS paragrahvi 54 täiendati **uute lõigetega 5 ja 6** järgmises sõnastuses:

(5) Kui residendist äriühing on saanud viimase 12 maksustamisperioodi jooksul välismaalt dividende, siis võib ta § 50 lõike 1 alusel tasumisele kuuluvast tulumaksust maha arvata välismaal dividendidelt kinnipeetud tulumaksu ja dividendide aluseks olevalt kasumiosalt tasutud tulumaksu, kuid mitte rohkem kui 26/74 välismaal väljamakstud dividendide summast. Maha võib arvata ainult selle osa välisriigi tulumaksust, mille tasumine oli vastava riigi seaduse või välislepingu alusel kohustuslik.

(6) Kui maksumaksja kasutab § 49 lõikes 5 nimetatud summeeritud arvestust või kui langevad ära § 50 lõike 3 punktis 4, § 51 lõike 2 punktides 3–4, § 51 lõigetes 3 ja 4 ning § 52 lõigetes 2 ja 3 maksustamise aluseks olevad asjaolud, on maksumaksjal õigus teha tulumaksu ümberarvutus ning nõuda enammakstud tulumaksu tagastamist. Vastavad ümberarvutused tehakse lõikes 2 nimetatud

²⁴ Vt dividendiarve kohta punkt 1.1.

²⁵ tegemist oli üksnes maksumaksja jaoks soodsate sätetega, mis ei halvendanud maksumaksjate olukorda, mistõttu on selline tagasiulatuva jõustamine lubatud

²⁶ RT I 2000, 58, 377

deklaratsioonis. Enammakstud tulumaksu tagastamine toimub maksukorralduse seaduses sätestatud korras.

Seaduseelnõule lisatud seletuskirja²⁷ kohaselt sätestab § 54 lõige 5 õiguse välisriigis dividendidelt kinnipeetud või dividendidele vastavalt kasumiosalt tasutud tulumaksu mahaarvamiseks § 50 lõike 1 alusel tasumisele kuuluvast tulumaksust. Maha saab arvata ainult seda osa välisriigi maksust, mille tasumine oli vastava riigi seaduse või välislepingu alusel kohustuslik, kuid mitte rohkem, kui § 50 lõike 1 alusel maksmisele kuulub. Lisatud lõige 6 sätestab maksumaksja õiguse tulumaksu ümberarvutusele ning enammakstud tulumaksu tagasisaamisele, kui langevad ära teatud sätete alusel maksustamise aluseks olevad asjaolud.

Seega nägi TuMS muudatus ette nn **lihtkrediidimeetodi**²⁸ rakendamise õiguse, mille eesmärk on vähendada majandusliku topeltmaksustamise riski, et järgida Euroopa Liidu kapitali vaba liikumise põhimõtet²⁹. Selle meetodiga antakse dividende maksvale äriühingule õigus arvata dividendidelt tasumisele kuuluvast tulumaksust maha see osa tulumaksust, mis on välismaal tasutud kasumiosalt, mis on äriühingule tasutud ja mille arvelt äriühing Eestis dividende maksab. Seega, erinevalt vabastusmeetodist ei olnud tegemist vastavas osas tulumaksust vabastamisega, vaid mahaarvamise õigusega. Seejuures ei esinenud algselt nõuet, et Eesti äriühing pidi mahaarvamise õiguse kasutamiseks omama välismaa äriühingus vähemalt teatud määras osalust, piirangud seisnesid selles, et maha ei saanud arvata rohkem kui 26/74 välismaal väljamakstud dividendide summast ning välismaal tasutud tulumaksu sai Eesti äriühing arvesse võtta ühe aasta jooksul.

3.2. TuMS § 53

Neist muudatustest lähtuvalt muudeti ka TuMS § 53 sätteid, mis reguleerivad mitteresidendi püsiva tegevuskoha maksustamist. Paragrahv 53 **lõige 4 punkt 1** esimene lause sõnastati järgmiselt (§ 50 alusel maksustatakse tulumaksuga):

Eestist väljaviidav püsiva tegevuskoha vara, mis ületab enne käesoleva seaduse jõustumist Eestis asunud püsiva tegevuskoha vara, ning Eestisse püsiva tegevuskoha jaoks toodud vara, kui selle vara eest ei anta vastu muud vara või ei osutata teenust

Viidatud seletuskirjas märgiti, et § 53 lõike 4 muudatus lahendab küsimuse, mis saab mitteresidendi püsiva tegevuskoha poolt aastatel 1994-1999 teenitud ja juba maksustatud kasumist. Nimelt loetakse eelmiste aastate jaotamata kasum püsiva tegevuskoha varaks 31. detsember 1999. a seisuga ning maksustatakse vaid seda osa Eestist väljaviidavast varast, mis ületab antud vara nimetatud kuupäeva seisuga. Sellisel viisil välditakse varasema kasumi topeltmaksustamist.

Seega oli ka § 53 muudatuse tegemise eesmärgiks topeltmaksustamise vältimine.

4. TULUMAKSUSEADUSE MUUDATUSED 2001. AASTAL

Kõik punktis 4 nimetatud muudatused jõustusid 1. jaanuaril 2001. a.

²⁷ 396 SE

²⁸ Vt liht- ja krediidimeetodi kohta Lisa 3

²⁹ Euroopa Liidu asutamislepingu artiklid 56-60

4.1. TuMS § 50

2001. aastal jõustunud tulumaksumuudatused kõnealuste sätete osas puudutasid § 50 lg 1 täiendamist uue lausega³⁰:

„Nimetatud säte ei laiene dividendidele ja muudele kasumieraldistele, mille saajaks on mitteresidendi Eestis registreeritud püsiv tegevuskohat.“

Eelnõule lisatud seletuskirjas³¹ põhjendati muudatust selliselt:

„Paragrahvi 50 lõike 1 täienduse kohaselt ei maksustata dividende ja muid kasumieraldisi, mida residendist äriühing maksab või teeb mitteresidendi Eestis registreeritud püsivale tegevuskohale. Kuna raha või muu vara jääb Eesti ettevõtlusesse, ei tuleks seaduse mõtte kohaselt neid dividende ja muid kasumieraldisi maksustada.“

4.2. TuMS § 56

Sama seadusega täiendati ka TuMS paragrahvi 56 uue lõikega 2¹, millega kohustati residendist äriühingut esitama Maksuameti kohalikule asutusele **andmed** isikute kohta, kellele on kalendrikuu jooksul makstud dividende ja tehtud muid kasumieraldusi. Teade tuli lg 3 kohaselt esitada väljamakse või kasumieraldise tegemise kuule järgneva kuu 10. kuupäevaks.

5. TULUMAKSUSEADUSE MUUDATUSED 2002. AASTAL

Kõik punktis 5 nimetatud muudatused jõustusid 1. jaanuaril 2002. a.

5.1. TuMS § 29 lg 8

Ka 2002. aastal ei toimunud kõnealustes sätetes olulisi muudatusi. TuMS § 29 lg 8 esimest lauset täiendati sõnadega „*muud kasumieraldised*“³², mis tähendas, et muudatusega täpsustatakse, et mitteresidentidele makstavaid dividende ja muid kasumieraldisi maksustatakse samadel alustel³³, st et maksustamine ei saa olla sõltuv sellest, kas kasumi jaotamine on defineeritav rangelt „dividendina“.

5.2. TuMS § 56

Sama seadusega muudeti § 56 lõiget 2¹. Kui seni toimus § 50 lg 1 nimetatud maksetest teatamine vabas vormis, siis nüüd kehtestati selleks vastav **deklaratsioonivorm**, mille esitamise tähtpäevaks jäi endiselt väljamakse tegemisele järgneva kuu 10. kuupäev.

Täiendused olid seotud dividendide maksustamises tehtud suuremate muudatustega, millega mh laienes ka oluliselt isikute ring, kellel tehtavaid dividendimakseid hakati maksustama (sellest tulenev töökoormuse tõus tingis ka paremini töödeldava deklaratsioonivormi vajaduse).

³⁰ RT I 2000, 102, 667, vastu võetud 6. detsembril 2000. a, jõustunud 1. jaanuaril 2001. a.

³¹ 566 SE

³² RT I 2001, 91, 544, vastu võetud 24. oktoobril 2001. a, jõustunud 1. jaanuaril 2002. a.

³³ 857 SE

Nimetatud muudatused võeti küll vastu sama seadusega, ent jõustusid aasta hiljem, 1. jaanuaril 2003. a.

6. TULUMAKSUSEADUSE MUUDATUSED 2003. AASTAL

Kõik punktis 6 nimetatud muudatused jõustusid 1. jaanuaril 2003. a.

2003. aastal toimusid tulumaksuseaduse kõnealustes sätetes olulised muudatused. Kui varem ei maksustatud dividendimakseid teisele Eesti äriühingule (vt punkt 2.1.), siis alates **1. jaanuarist 2003. a** hakati maksustama kõiki dividende (sh kadus ka senine sõnaselge vabastus püsivale tegevuskohale makstud dividendide osas, vt punkt 4.1.). Muudatuse eesmärgiks oli tagada kõikide aktsionäride/osanike formaalne võrdsus ning hoida ära võimalikud komplikatsioonid välisriikidega ja Euroopa Liiduga suhtlemisel. Muuhulgas oli eesmärgiks järgida topeltmaksustamise vältimise lepingutes sätestatud mittediskrimineerimise klauslit, mille kohaselt ei tohi teise riigi residendi kapitali poolt kontrollitava ettevõtte tulumaksukohustus olla koormavam võrreldes Eesti residendi poolt kontrollitava ettevõttega. Kui seni mitteresidentidele tehtavad dividendimaksed maksustati (vähem kui 25% osaluse korral lisaks täiendav tulumaksu kinnipidamise kohustus) ja residendist äriühingutele tehtavaid dividendimakseid ei maksustatud, siis eksisteeris formaalne diskrimineerimine³⁴.

6.1. TuMS § 50

24. oktoobril 2001. a võttis Riigikogu vastu tulumaksuseaduse ja sotsiaalmaksuseaduse muutmise seaduse³⁵. Paragrahv 50 **lõiget 1** muudeti ja sõnastati järgmiselt:

„Residendist äriühing (sealbulgas ka täis- ja usaldusühing) maksab tulumaksu dividendina (§ 18 lõige 2) või muu kasumieraldisena jaotatud kasumilt“.

Selle muudatusega oli tagatud kõigi dividendimaksete ja kasumieraldiste maksustamine. Sätet täpsustati tegelikult veel enne selle jõustumist 11. detsembri 2002. a seadusega³⁶ (jõustus samuti 1. jaanuaril 2003. a.), millega sõnastati § 50 lg 1 järgmiselt:

„Residendist äriühing (sealbulgas täis- ja usaldusühing) maksab tulumaksu dividendide või muude kasumieraldistena jaotatud kasumilt nende väljamaksmisel rahalises või mitterahalises vormis. Tulumaksuga ei maksustata fondiemissiooni korras jaotatud kasumit.“

Täiendusega tagati kasumijaotuse maksustamine sõltumata sellest, kas kasumieraldised on välja makstud rahalises või mitterahalises vormis. Samuti välistati tulumaksu tasumine fondiemissiooni puhul, mil kasumi jaotamisega ei kaasne reaalselt väljamakse tegemist. TuMS § 50 lg 1 uus redaktsioon jõustuski 1. jaanuaril 2003. a sellisel kujul.

24. oktoobril 2001. a vastu võetud seaduse eelnõule 857 SE I lisatud seletuskirjas on TuMS § 50 muutmist põhjendatud järgmiselt:

³⁴ „Maksuõigus“, 2004, Lasse Lehis, lk 271. Sisulist diskrimineerimist ei pruukinud süiski esineda, sest Eesti äriühingute ahelas kuulus dividend lõpuks, füüsilisele isikule tehtava väljamakse puhul süiski maksustatavaks ning välismaise äriühingu puhul ei maksustatud kasumijaotust, kui see maksti püsivale tegevuskohale (vt punkt 4).

³⁵ RT I 2001, 91, 544, seaduseelnõu 857 SE

³⁶ RT I 2002, 111, 662 (seaduseelnõus 1215 SE puudus algselt vastav muudatussäte, see toodi sisse Riigikogu rahanduskomisjoni 3. detsembri 2002. a istungil (protokoll nr 75))

Kuna mitmed riigid tajuvad "Tulumaksuseaduse" poolt Eestile tekitatud konkurentsieelist, on püütud leida argumente Eesti-suunaliseks kriitikaks. Rahvusvahelise Valuutafondi (International Monetary Fund; IMF) ja Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni (Organization for Economic Co-operation and Development; OECD) mitteametlikul hinnangul ei ole Eesti puhul tegemist kahjuliku maksukonkurentsi (harmful tax competition) pakkuva riigiga, kuna meie maksusüsteemis ei esine ühtegi viiest olulisemast kahjuliku maksukonkurentsi tunnusest. Seetõttu on püütud leida muid argumente kriitikaks.

Eestil oli 2001. aasta alguse seisuga 21 riigiga sõlmitud ja kehtiv tulu- ja kapitalimaksuga topeltmaksustamise vältimise ja maksudest hoidumise tõkestamise leping. Nimetatud lepingutes, samuti Euroopa Ühenduse asutamislepingus sisalduvad põhimõtted mittediskrimineerimise kohta. Mitteresidentide/väliskapitali potentsiaalne diskrimineerimise element dividendidena jaotatava kasumi maksustamise süsteemis on ainus tõsisem argument, mis võimaldab lepingupartneritel Eesti-suunalist kriitikat teha.

Tagamaks täielikku ja selget riikidevaheliste maksulepingute sätete ning Euroopa Ühenduse asutamislepingus sisalduvate põhimõtete (mittediskrimineerimine, asutamisevabadus, kapitali vaba liikumine) täitmist, on otstarbekas muuta "Tulumaksuseadust" ja maksustada Eesti ettevõtte kasum ka siis, kui seda jaotatakse teisele Eesti ettevõttele. Taoline samm kindlustab Eesti positsiooni seaduse põhiprintsiibi kaitsmisel - säilib kasumi maksustamise edasilükkamine kasumi jaotamise hetkeni, ning maksustatakse vaid seda osa kasumist, mida jaotatakse (dividendidena).

TMS § 50 lõike 1 uue sõnastuse kohaselt maksustatakse Eesti äriühingu kasum selle jaotamisel, olenemata dividendi või muu kasumieraldise saajast. Jaotatava kasumi maksustamisel arvutatakse Eesti äriühingu kasumimaks äriühingu poolt makstava dividendi või muu kasumieraldise suuruse alusel.

6.2. TuMS § 53

Eelnõu seletuskirjas märgiti samuti, et mitteresidendi Eestis asuva püsiva tegevuskohaga seonduvad muudatused TuMS paragrahvis 53 järgivad samu põhimõtteid, mis § 50 muudatused, ehkki TuMS § 53 lg 4 tehtud muudatused olid tegelikult rohkem redaktsioonilised.

6.3. TuMS § 54

Kuigi nende muudatustega kadusid ära diskrimineerimisprobleemid, tekkis kontsernisestest dividendimaksude **topeltmaksustamise oht**. Juba TuMS jõustumise ajaks oli sellesse sätestatud lihtkrediidimeetodi kasutamine (vt punkt 3.1.). Ka kõnealuse seadusemuudatusega ei loobutud sellest veel vabastusmeetodi kasuks, kuid krediidimeetodit, ehk kontsernisest mahaarvamise õigust täpsustati TuMS paragrahvis 54 **lõikes 5 tehtud muudatusega ning uue lõikega 5¹ täiendamisega:**

(5) Kui residendist äriühing on saanud dividende mitteresidendist äriühingult, võib dividendide saaja § 50 lõike 1 alusel tasumisele kuuluvast tulumaksust maha arvata välismaal dividendidelt kinnipeetud tulumaksu. Kui dividende saanud residendist äriühingule kuulus dividendide väljamaksmise ajal vähemalt 20% dividende maksnud mitteresidendist äriühingu aktsiastest, osadest või häältelst, võib dividendide saaja § 50 lõike 1 alusel tasumisele kuuluvast tulumaksust maha arvata lisaks dividendidelt kinnipeetud tulumaksule ka dividendide aluseks olevalt kasumiosalt välismaal tasutud tulumaksu. Käesoleva lõike alusel § 50 lõike 1 alusel tasumisele kuuluvast tulumaksust maha arvatava tulumaksu summa ei tohi ületada 26/74 mitteresidendi poolt makstud dividendide summast. Maha võib arvata ainult selle osa välisriigi tulumaksust, mille tasumine oli vastava riigi seaduse või välislepingu alusel kohustuslik. Igas riigis tasutud tulumaksu kohta peetakse eraldi arvestust.

(5¹) Kui residendist äriühing või mitteresidendi Eestis registreeritud püsiv tegevuskoht on saanud dividende residendist äriühingult ning dividendide saajale kuulus dividendide maksmise ajal vähemalt 20% dividendide maksja aktsiatest, osadest või häälest, võib dividendide saaja § 50 lõike 1 või § 53 lõike 4 alusel tasumisele kuuluvast tulumaksust maha arvata summa, mis võrdub 26/74-ga residendist äriühingult saadud dividendidest.

Seaduseelnõu seletuskirjas³⁷ leiti, et täielik topeltmaksustamise vältimine - olenemata ühe äriühingu osaluse suurusest teises äriühingus - võib arvestades suurt töömahtu osutada ebaefektiivseks. Topeltmaksustamist tuleks eelkõige vältida ema- ja tütar- ning sidusettevõtete puhul. Raamatupidamise seaduse § 3 ja TuMS § 60 lõigete 3-5 alusel leiti, et sidusettevõtteks saab lugeda ettevõtet, kus teine ettevõtte omab 20% tema hääleõigusega aktsiatest või osadest. Ka Euroopa Nõukogu direktiivi 90/435/EMÜ kohaselt tuleks erinevates riikides asuvate ema- ja tütaretevõtete kasumite topeltmaksustamist vältida, kui üks äriühing omab vähemalt kahe aasta jooksul teisest äriühingust 25% (millist määra seejuures aasta-aastalt vähendatakse). Seega leiti, et TuMS § 54 lõike 5 uue sõnastuse ja uue lõike 5¹ kohaselt toimub topeltmaksustamise vältimine, kui dividendi saajale kuulub vähemalt 20% dividende maksva äriühingu aktsiatest, osadest või häälest. Väiksema osaluse puhul on seega topeltmaksustamine lubatud (analoogselt §-ga 29 lg 8).

TuMS § 54 lõikes 5 tehtud muudatus tähendas, kui siiani sai Eesti äriühing välismaalt saadud dividendidelt ja dividendide aluseks olnud kasumiosalt tasutud tulumaksu arvelt krediidimeetodit kasutada ilma osaluspiiranguta (vt punkt 3.1.), siis alates 1. jaanuarist 2003. a kehtestati reegel, et välismaa äriühingult saadud dividendide aluseks olnud **kasumiosalt** makstud tulumaksu saab Eesti äriühing maha arvata ainult siis, kui omab välismaises äriühingus vähemalt **20%**-list osalust. Samas sai nüüdsest välismaal makstud maksu võrra vähendada Eestis tekkivat maksukohustust ilma ajalise piiranguta, kuni 2003. aastani sai Eesti äriühing välismaal makstud maksu Eestis arvesse võtta ühe aasta jooksul. Alles jäi aga piirang, et maha ei saanud arvata rohkem kui 26/74 välismaal väljamakstud dividendide summast. Samuti nõuti nüüdsest, et igas riigis tasutud tulumaksu kohta tuleb pidada eraldi arvestust.

TuMS paragrahvi 54 täiendati uue **lõikega 5¹**, mille vajadus tulenes otseselt TuMS § 50 lõike 1 muudatusest, ehk asjaolust, et nüüdsest maksustati kõik Eesti äriühingu poolt tehtud kasumijaotised. Seetõttu tuli võrdse kohtlemise tagamiseks anda krediidimeetodi rakendamise õigus ka Eesti residentidest sidusettevõtetele. TuMS § 54 lg 5¹ oli uus säte, mis tagas ka Eesti äriühingult saadud dividendi korral krediidimeetodi kasutamise õiguse tingimusel, et dividendi saajale kuulub vähemalt **20%** dividende maksva äriühingu aktsiatest, osadest või häälest³⁸. Sellisel juhul sai dividendide saaja tasumisele kuuluvast tulumaksust maha arvata 26/74 Eesti äriühingult saadud dividendi summast. Samad reeglid kehtisid siis, kui dividendide saaja oli mitteresidendi püsiv tegevuskoht Eestis.

Seejuures sätestati TuMS **paragrahv 61 uue lõikega 8**, et paragrahvi 54 lõiget 5¹ ei kohaldata dividendidele, mis on residendist äriühingule või mitteresidendi Eestis registreeritud püsivale tegevuskohale makstud enne 2002. aasta 1. jaanuari. Põhjus oli selles, et kasumite topeltmaksustamise oht tekkinuks alates 2002. aastast makstavate dividendide puhul, sest aastatel 2000 ja 2001 residendist äriühingu poolt teisele residendist äriühingule või mitteresidendi Eestis asuvale püsivale tegevuskohale makstud dividendid tulumaksuga maksustamisele ei kuulunud³⁹.

³⁷ 857 SE I

³⁸ Sel moel on tagatud väiksema osaluse puhul samasugune maksustamine kui mitteresidendi puhul TuMS § 29 lg 8 alusel: Eesti residendist äriühing maksab lihtkrediidi välistamise korral sisuliselt samuti kaks korda tulumaksu – nii dividendide saamisel kui maksmisel

³⁹ Seaduseelnõu 857 SE I seletuskiri

Arvestades §-s 54 sätestatud 20%-list osalusmäära on oluline märkida, et 2003. aastal **ei langetatud** TuMS §- 29 lg 8 sätestatud osalusmäära 25%-lt 20%-le.

7. TULUMAKSUSEADUSE MUUDATUSED 2004. AASTAL

Muudatused jõustusid 1. jaanuar ja 27. mai 2004. a.

2004. aastal tehti tulumaksuseaduses kahel korral redaktsioonilisi muudatusi seoses Maksu- ja Tolliameti struktuurimuudatustega. Olulisemad sisulised muudatused vaatlusalustes sätetes olid järgmised:

7.1. TuMS § 54

17. detsembril 2003. a vastu võetud tulumaksuseaduse ja sotsiaalmaksu seaduse muutmise seadusega⁴⁰ täiendati TuMS § 54 sätteid.

TuMS § 54 lõike 2 muudatusega vähendati teatud juriidiliste isikute **deklareerimiskohustust**. Seni kehtis nõue, et kõik juriidilised isikud peavad igakuiselt esitama maksudeklaratsiooni § 49-53 sätestatud tulumaksu kohta, sätte uue sõnastuse kohaselt on igakuise deklaratsiooni esitamise kohustus sõltumata sellest, kas maksustatavaid väljamakseid tehti, ainult **käibemaksukohustuslastele**. Teised juriidilised isikud esitavad deklaratsiooni vaid maksustavate väljamaksete olemasolul.

TuMS § 54 lõikesse 6 lisati viide § 53 lõikele 4, mis reguleerib väljamakseid, mida teeb mitteresidentist juriidilise isiku Eestis asuv **püsiv tegevuskoht** ja mida võib käsitleda kasumi väljaviimiseks püsivast tegevuskohast. Kuna mitteresidenti püsiva tegevuskoha tulumaksuga maksustamise periood on kalendrikuu, on sagedased olukorrad, kus püsiv tegevuskoht teeb väljamakse ühel kuul ning saab vastu kauba või teenuse järgnevatel kuudel. Kõnealune täiendus andis sellisel juhul võimaluse teha **tulumaksu ümberarvutus** ning nõuda enamakstud tulumaksu tagastamist.

Nimetatud muudatused jõustusid **1. jaanuaril 2004. a.**

20. mail 2004. a tehti tulumaksuseaduse §-s 54 järgmised täiendused, mis jõustusid **27. mail 2004. a**⁴¹:

TuMS paragrahvi 54 täiendati uue lõikega 5²:

Kui mitteresident on Eestis registreeritud püsiva tegevuskoha kaudu saanud dividendi teiselt mitteresidentist äriühingult, võib dividendi saaja § 53 lõike 4 alusel tasumisele kuuluvast tulumaksust käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud tingimustel ja ulatuses maha arvata dividendilt välisriigis kinnipeetud tulumaksu ning dividendi aluseks olevalt kasumiosalt välisriigis tasutud tulumaksu.

Nimetatud täiendus sätestab sarnaselt residentist äriühingule ka mitteresidenti **püsiva tegevuskoha** kohta, et kui mitteresident on saanud oma püsiva tegevuskoha kaudu dividende (teiselt) mitteresidentist äriühingult, võib dividendide saaja § 53 lõike 4 alusel tasumisele kuuluvast tulumaksust maha arvata dividendidelt välisriigis kinnipeetud tulumaksu ning dividendide aluseks olevalt välisriigis tasutud tulumaksu. Mahaarvamise tingimused ning osaluse nõuded on samad nagu residentist äriühingul.

⁴⁰ RT I 2003, 88, 587 (seaduseelnõu 132 SE)

⁴¹ RT I 2004, 45, 319 (seaduseelnõu 356 SE)

Paragrahvi 54 täiendati ka uue lõikega 5³:

Kui residendist äriühing või mitteresident on Eestis registreeritud püsiva tegevuskoha kaudu saanud litsentsitasu Kreeka, Hispaania või Portugali residendist äriühingult või Euroopa Lääne liikmesriigi residendist äriühingult tema Kreekas, Hispaanias või Portugalis registreeritud püsiva tegevuskoha kaudu või arvel, võib litsentsitasu saaja § 50 lõike 1 või § 53 lõike 4 alusel tasumisele kuuluvast tulumaksust maha arvata nimetatud riikides litsentsitasult kinnipeetud tulumaksu. Tulumaksu võib maha arvata, kui on täidetud § 31 lõike 4 punktis 1 sätestatud tingimus ning vähemalt üks § 31 lõike 4 punktides 2–4 nimetatud tingimustest. Käesoleva lõike alusel § 50 lõike 1 või § 53 lõike 4 alusel tasutavast tulumaksust maha arvatava tulumaksu summa ei tohi ületada 26/74 litsentsitasu summast. Maha võib arvata ainult selle osa välisriigi tulumaksust, mille tasumine oli vastava riigi seaduse või välislepingu alusel kohustuslik. Igas riigis tasutud tulumaksu kohta peetakse eraldi arvestust.

Nimetatud täiendusega laiendati dividendidelt arvestatud tulumaksult mahaarvamise õigust. Sellega lubati Kreekas, Hispaanias või Portugalis⁴² **litsentsitasult kinnipeetud tulumaksu maha arvata** Eesti äriühingu või püsiva tegevuskoha poolt **dividendidelt (kasumi väljaviimiselt) tasumisele kuuluvast tulumaksust**. Siiski ei arvata Eestis tasumisele kuuluvast tulumaksust maha rohkem kui 26/74 litsentsitasu summast enne maksude mahaarvamist. Seoses tulumaksu määra vähendamisega alanes nimetatud ülempiir aastatel 2005-2007 järk-järguliselt, olles nendel aastatel vastavalt 24/76, 22/78 ja 20/80 (ehk 25%).

7.2. TuMS § 29 lg 8

Eesti Euroopa Liiduga liitumise päeval, **1. mail 2004.** aastal jõustus 24. oktoobril 2001. a vastu võetud seadusemuudatus⁴³ TuMS § 29 lg 8 osas (muus osas vt p 6.3.), millega alandati kinnipeetava tulumaksu kinnipidamist välistavat osalusmäära tütarühingus 25%-lt **20%-le**.

Kuna 1. jaanuaril 2003.a. jõustunud TuMS § 54 muudatuste kohaselt⁴⁴ välditakse Eesti äriühingute poolt saadud dividendide majanduslikku topeltemaksustamist, kui dividendi saaja osalus dividendi maksvas residendist või mitteresidendist äriühingus on vähemalt 20%, tuli selleks, et tagada Euroopa Ühenduse asutamislepingus sisalduva võrdse kohtlemise põhimõtte järgimine, ühtlustada nõutavad osaluse määrad ja teha muudatus ka paragrahvi 29 lg 8, vähendades ka seal nõutavat osaluse määra 20%ni.

Lisaks muudeti 20. mail 2004. a seadusemuudatusega⁴⁵ § 29 lõige 8 esimest lauset, sõnastades selle nii, et tulumaksu kinnipidamise kohustus jäi kehtima ainult dividendi või muu kasumieraldise maksmisel mitteresidendist **juriidilisele isikule**. Seadusemuudatusega vabastati kinnipeetavast tulumaksust seega mitteresidendist füüsilisele isikule makstavad dividendid. Seadusemuudatus jõustati tagasiulatuvalt **alates 1. maist 2004. a**.

Muudatus tulenes vajadusest vältida vastuolu Euroopa Ühenduse õigusega, mis tekiks residendist ja mitteresidendist füüsiliste isikute erineval kohtlemisel Eesti äriühingult saadud dividendide maksustamisel. TuMS § 50 kohaselt maksustati Eesti äriühingu jaotatud kasum ning kui dividendi saajaks oli Eesti residendist füüsiline isik, siis täiendavat maksustamist ei toimunud. Samas peeti

⁴² Kuigi intresside ja litsentsitasude direktiiv näeb üldreeglina ette, et 25% osaluse nõude täitmisel ei tohi tulu tekkimise riigis litsentsitasult tulumaksu kinni pidada, sätestatakse samas erand Kreekale, Hispaaniale ja Portugalile. Need riigid võivad üleminekuperioodi jooksul tulumaksu kinni pidada, kuid litsentsitasu saaja residendiriiik peab lubama kinnipeetud tulumaksu maha arvata selliselt tulult residendiriiigis tasumisele kuuluvast maksust

⁴³ RT I 2002, 111, 662 (seaduseelnõu 1215 SE)

⁴⁴ Vt punkt 6.3.

⁴⁵ RT I 2004, 45, 319 (seaduseelnõu 356 SE I)

TuMS § 29 lõike 8 alusel mitteresidendist füüsilistele isikutele makstud dividendilt tulumaks kinni. Vastavalt Euroopa Ühenduse õiguse põhimõtetele ja kohtupraktikale ei ole samas situatsioonis olevate isikute erinev kohtlemine vaid nende erineva residentsuse tõttu lubatud. Seetõttu oli residendist ja mitteresidendist füüsilistele isikute võrdse kohtlemise tagamiseks võimalikud kaks alternatiivset sammu:

- 1) vabastada kinnipeetavast tulumaksust mitteresidendist füüsilisele isikule makstud dividendid, või
- 2) residendist füüsilisele isikule Eesti äriühingu makstud dividendid maksustada.

Dividendide ja nende aluseks oleva kasumi üheaegne maksustamine tekitaks majandusliku topeltmaksustamise, mida võimalusel tuleks vältida. Seetõttu leiti, et on põhjendatud valida esimene lahendus ning vähendada olukordade arvu, mille korral tekib tulu majanduslik topeltmaksustamine⁴⁶.

8. TULUMAKSUSEADUSE MUUDATUSED 2005. AASTAL

Kõik punktis 8 nimetatud muudatused kohaldusid alates 1. jaanuarist 2005. a.

8.1. TuMS § 50 ja 53

1. juulil 2005. aastal jõustus⁴⁷ TuMS § 50 uus lõige 1¹, mida aga kohaldati tagasiulatuvalt alates **1. jaanuarist 2005. a:**

Dividendi, mille aluseks olevalt kasumiosalt on teine äriühing maksnud tulumaksu Eestis või välisriigis või millelt on tulumaks kinni peetud, ei maksustata käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud tulumaksuga, kui dividendi saajale kuulus dividendi väljamaksmise ajal vähemalt 20% dividendi maksnud äriühingu aktsiastest, osadest või häälest. Samuti ei maksustata käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud tulumaksuga dividendi, mida makstakse residendist äriühingu välisriigis asuvalle püsivale tegevuskohale omistatud kasumi arvel, kui sellelt kasumilt on püsiva tegevuskoha riigis tulumaks makstud. Arvesse võetakse ainult tulumaks, mille tasumine oli seaduse või välislepingu alusel kohustuslik.

Selle muudatusega muudeti topeltmaksustamise vältimise meetodikat, asendades senise krediidimeetodi⁴⁸ **vabastusmeetodiga.**

Euroopa Nõukogu ema- ja tütaräriühingute direktiivi 90/435/EMÜ artikkel 4 lõige 1 (muudetud nõukogu direktiiviga 2003/123/EÜ) kohustab liikmesriike vältima topeltmaksustamist juhul, kui selle liikmesriigi äriühing või teise liikmesriigi äriühing selle liikmesriigi territooriumil asuva püsiva tegevuskoha kaudu saab dividendi teise liikmesriigi äriühingult, kelles tal on vähemalt 20-protsendiline osalus. Liikmesriikidel tuleb topeltmaksustamise vältimiseks kasutada kas vabastusmeetodit või krediidimeetodit. Alates 1. jaanuarist 2005. a pidid krediidimeetodit rakendavad riigid võimaldama ka kaudse krediidid arvestamist, mida Eesti tulumaksuseadus aga ei võimaldanud. Maksude haldamise seisukohast vaadatuna räägib krediidimeetodi kahjuks selle rakendamise keerulisus nii maksumaksja kui ka maksuhalduri jaoks, eriti just kui krediidimeetod hõlmab endas kaudse krediidid arvestust. Kaudse krediidid kasutamisel tuleb maksumaksjal välja

⁴⁶ Seaduseelnõu 356 SE I seletuskiri

⁴⁷ RT I 2005, 25, 193, vastu võetud 20. aprillil 2005. a

⁴⁸ Vt punkt 3.1. ning liht- ja krediidimeetodi kohta Lisa 3

arvutada oma tütaräriühingute ja ka kõigi madalama astme tütarühingute tasutud tulumaks kasumiosalt, millest nimetatud äriühing dividendide on maksnud. Kuna kaudse krediidi arvestamine on ebaproportsionaalselt keeruline, võrreldes täiendava tuluga, mida selle meetodi kasutamine võiks sisse tuua, otsustati tulumaksuseaduses edaspidi otseinvesteeringutelt saadud tulu topeltmaksustamise vältimiseks kasutada krediidimeetodi asemel vabastusmeetodit ja seda ka juhul, kui riikidevahelises maksulepingus on kokku lepitud krediidimeetodi kasutamises.

Residendist äriühingu dividendina jaotatavat kasumit ja mitteresidendi püsiva tegevuskoha kaudu saadavat tulu ei maksustata muudatuste kohaselt vastavalt TMS § 50 lõikes 1 ja § 53 lõikes 4 tulumaksuga järgmistel juhtudel:

- väljamakse aluseks olev kasumiosa on saadud dividendina residendist äriühingult ning sellelt on tulumaks tasutud;
- väljamakse aluseks olev kasumiosa on saadud dividendina mitteresidendist äriühingult ning sellelt on tulumaks tasutud;
- väljamakse aluseks olev kasumiosa on saadud dividendina mitteresidendist äriühingult ning sellelt dividendilt on tulumaks kinni peetud;
- väljamakse aluseks olev residendist äriühingu kasumiosa on omistatud tema välisriigis asuvale püsivale tegevuskohale ning püsiva tegevuskoha kasumilt on selles välisriigis tulumaks tasutud.

Oluline oli seega, et välisriigis on tulumaks juba **tasutud**.

Teise äriühingu poolt tulumaksu tasumine andis maksuvabastuse, kui dividendi saaja omas dividendi maksjas vähemalt **20%** osalust. Vastavalt EL ema- ja tütaräriühingute direktiivi 2003. aastal vastuvõetud muudatustele tuli nimetatud osaluse nõuet vähendada 15%-ni aastal 2007 ning 10%-ni aastast 2009. Paragrahvi 50 lõiget 1¹ rakendati ka kasumile, millelt tulumaksu tasunud äriühingus omab Eesti residendist äriühing kaudset osalust (nn madalama astme tütarühing). Maksuvabastuse säilimise seisukohalt on oluline, et madalama astme tütarühingute vaheliste dividendimaksete korral oleks iga kord dividendi saaja osalus vähemalt 20% dividendi maksja aktsiatest, osadest või häältest.

Analoogne säte lisati ka TuMS **paragrahvi 53, täiendades seda lõikega 4¹**:

Väljamakseid, mida mitteresident teeb püsiva tegevuskoha kaudu või püsiva tegevuskoha arvel saadud dividendist, millelt on tulumaks kinni peetud või mille aluseks olevalt kasumiosalt on tulumaks Eestis või välisriigis makstud, ei maksustata käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatud tulumaksuga, kui dividendi saajale kuulus dividendi väljamaksmise ajal vähemalt 20% dividendi maksnud äriühingu aktsiatest, osadest või häältest. Arvesse võetakse ainult tulumaks, mille tasumine oli seaduse või välislepingu alusel kohustuslik.

Eelnõuga täiendati ka tulumaksuseaduse **paragrahvi 61**, mille lõike 26 kohaselt rakendati kirjeldatud vabastusmeetodit väljamaksetele, mida tehakse alates 2005. aasta 1. jaanuarist saadud dividendide arvel. Eesti äriühingu välisriigis asuvale püsivale tegevuskohale omistatud kasumi jaotamisel dividendina ajalist püürangut ei ole: kui sellelt kasumiosalt on välisriigis tulumaks tasutud, kehtib § 50 lõikes 1¹ sätestatud vabastus sõltumata püsiva tegevuskoha tulu teenimise ajast⁴⁹.

8.2. TuMS § 54

Sama seadusega muudeti TuMS paragrahv 54 **lõiget 5**, mida nüüdsest hakati kohaldama olukorras, kus residendist äriühing on saanud mitteresidendilt dividenditulu, **kuid 20% osaluse**

⁴⁹ Seaduseelnõu 596 SE I seletuskiri

nõue ei ole täidetud. Nimetatud juhul on § 50 lõike 1 alusel tekkivat maksukohustust võimalik vähendada krediidimeetodil dividendilt välisriigis tasutud tulumaksu võrra. **Arvesse võetakse vaid see tulumaks, mille maksjaks on residendist äriühing ise.** Nõndanimetatud kaudset krediiti teiste äriühingute tasutud tulumaksu osas ei võimaldata:

(5) Kui residendist äriühing on saanud dividendi mitteresidendist äriühingult või mitteresident on Eestis registreeritud püsiva tegevuskoha kaudu saanud dividendi teiselt mitteresidendist äriühingult, võib dividendi saaja § 50 lõike 1 või § 53 lõike 4 alusel tasumisele kuuluvast tulumaksust maha arvata välismaal dividendilt kinnipeetud tulumaksu. Maha võib arvata ainult selle osa välisriigi tulumaksust, mille tasumine oli seaduse või välislepingu alusel kohustuslik. Igas riigis tasutud tulumaksu kohta peetakse eraldi arvestust. Paragrahvi 50 lõike 1¹ või § 53 lõike 4¹ kohaselt mittemaksustatava dividendi aluseks olevalt dividendilt välisriigis tasutud tulumaksu arvesse ei võeta.

Paragrahvi 54 lõiked 5¹ ja 5² tunnistati kehtetuks, kuna uued sätted topeltmaksustamise vältimiseks vabastusmeetodil senise krediidimeetodi asemel lisati paragrahvidesse 50 ja 53.

Ka ülalnimetatud muudatused jõustusid 1. juulil 2005. a, kuid kohaldati tagasiulatuvalt **1. jaanuarist 2005. a** (vt p 8.1.).

Sama seadusega muudeti ka **paragrahv 54 lõiget 5³**, täiendades seal nimetatud riikide loetelu nelja uue EL liikmesriigi, nimelt Leedu, Läti, Poola ja Tšehhiga⁵⁰.

8.3. TuMS § 56

Paragrahvi 56 lõike 2¹ muudatusega täpsustatakse, et dividendi saajate **deklaratsioon** vormil INF 1 esitatakse **ka dividendide kohta, mida § 50 lõike 11 alusel ei maksustata:**

(2¹) Residendist äriühing on kohustatud § 50 lõikes 1 nimetatud dividendide ja muude kasumieraldiste suuruse ning saajate kohta esitama deklaratsiooni Maksu- ja Tolliameti piirkondlikule maksukeskusele. Deklaratsioon esitatakse ka dividendide kohta, mida § 50 lõike 1¹ alusel ei maksustata. Deklaratsiooni vorm ja täitmise kord kehtestatakse rahandusministri määrusega.

Ka see muudatus jõustus 1. juulil 2005. a, kuid kohaldati tagasiulatuvalt **1. jaanuarist 2005. a** (vt p 8.1.).

8.4. Rakendussätted⁵¹

Paragrahvi 61 täiendati uute lõigetega 25-28, mis oma olemuselt olid rakendussätted.

Lõige 25 sätestas piirangud välisriigis tasutud tulumaksu mahaarvamisel Eestis tasumisele kuuluvast tulumaksust. Piirangud on sätestatud aastate kaupa vastavalt maksumäära vähendamisele.

Lõige 26 sätestas vabastusmeetodi rakendamise algusaja väljamaksetele, mida maksumaksja (residendist äriühing või mitteresident oma Eestis asuva püsiva tegevuskoha osas) sai dividendina teiselt äriühingult.

Lõige 27 reguleeris üleminekusättena kuni 2004. aasta lõpuni residendist äriühingult laekunud dividendide arvelt alates 2005. aastast residendist äriühingu või mitteresidendi Eestis asuva püsiva

⁵⁰ Vt märkust 26, Euroopa Nõukogu direktiiviga 2004/76/EÜ anti neile riikidele samasugune üleminekuperiood, kui Kreekale, Hispaaniale ja Portugalile. Kuna vastav direktiivi muudatus jõustus uute riikide EL-iga liitumisest, kohaldati tulumaksuseaduse muudatust tagasiulatuvalt 2004. aasta 1. maist.

⁵¹ Seaduseelnõu 596 SE I seletuskiri

tegevuskoha tehtud väljamaksete maksustamise korda. Sisuliselt oli tegemist senikehtinud korra jätkumisega, mil kasutusel oli krediidimeetod.

Lõige 28 reguleeris üleminekusättena kuni 2004. aasta lõpuni mitteresidendist äriühingult laekunud dividendide arvelt alates 2005. aastast residendist äriühingu või mitteresidendi Eestis asuva püsiva tegevuskoha tehtud väljamaksete maksustamise korda. Kui osalus oli vähemalt 20%, sai lisaks dividendilt välisriigis kinnipeetud maksule § 50 lõike 1 või § 53 lõike 4 alusel tekkivast maksukohustusest maha arvata ka välisriigist saadud dividendi aluseks olevalt kasumiosalt tasutud tulumaksu. Sisuliselt oli samuti tegemist senikehtinud korra jätkumisega, mil kasutusel oli krediidimeetod.

9. TULUMAKSUSEADUSE MUUDATUSED 2006. AASTAL

2006. aastal ei tehtud vaatlusalustes sätetes muudatusi ega täiendusi.

10. TULUMAKSUSEADUSE MUUDATUSED 2007. AASTAL

Kõik punktis 10 nimetatud muudatused jõustusid 1. jaanuaril 2007. a.

10.1. TuMS § 50

31. mail 2006. a muudeti⁵² TuMS paragrahv 50 **lõikeid 1¹ ja 1²** muudeti ja sõnastati järgmiselt:

(1¹) Dividendi ei maksustata lõikes 1 sätestatud tulumaksuga, kui:

1) dividendi maksev residendist äriühing on saanud väljamakse aluseks oleva dividendi lepinguriigi või Šveitsi Konföderatsiooni residendist ja tulumaksukohustuslasest äriühingult (välja arvatud madala maksumääraga territooriumil asuv äriühing) ja talle kuulus dividendi saamise ajal vähemalt 15% nimetatud äriühingu aktsiatest, osadest või häälest;

2) dividendi makstakse residendist äriühingu lepinguriigis või Šveitsi Konföderatsioonis asuvale püsivale tegevuskohale omistatud kasumi arvel;

3) dividendi maksev äriühing on saanud väljamakse aluseks oleva dividendi punktis 1 nimetatud välisriigi äriühingult (välja arvatud madala maksumääraga territooriumil asuv äriühing) ja talle kuulus dividendi saamise ajal vähemalt 15% nimetatud äriühingu aktsiatest, osadest või häälest ning dividendilt on tulumaks kinni peetud või selle aluseks olev kasumiosa on tulumaksuga maksustatud;

4) dividendi makstakse residendist äriühingu välisriigis asuvale püsivale tegevuskohale omistatud kasumi arvel ja see kasum on tulumaksuga maksustatud.

(1²) Lõike 1¹ punktides 3 ja 4 nimetatud juhul võetakse arvesse ainult tulumaks, mille tasumine oli seaduse või välislepingu alusel kohustuslik.

Muudatus seisneb **vabastusmeetodi kasutamise tingimustes**⁵³. Senikehtinud tulumaksuseaduse kohaselt rakendatakse vabastusmeetodit juhul, kui dividendi aluseks olevalt kasumiosalt on tulumaks seda kasumit teeninud äriühingu poolt makstud või kinni peetud, samuti kui dividendi makstakse äriühingu välisriigis asuvale püsivale tegevuskohale omistatud kasumi

⁵² RT I 2006, 28, 208 (jõustunud 1. jaanuaril 2007. a; seaduseelnõue 863 SE)

⁵³ Järgnev seaduseelnõu 863 SE seletuskirjast

arvel, millelt on tulumaks makstud. Vabastusmeetodit sai kasutada juhul, kui dividendi saanud äriühingu osalus dividendi maksvas äriühingus oli dividendi maksmise ajal vähemalt 20%.

Nõue, et dividendi maksmise aluseks olevalt kasumilt on tulumaks juba makstud, tekitab praktikas probleeme vabastusmeetodi rakendamisel. **Seetõttu kehtestati uue redaktsiooniga, et vabastusmeetodi kasutamiseks on õigus ka sellise kasumi korral, millelt maksuhaldur on tulumaksukohustuse arvutanud.** Uus sõnastus "on maksustatud" hõlmab nii tulumaksu, mis on kasumilt ära makstud, kui ka kasumilt arvutatud tulumaksukohustust (nt on maksuteade väljastatud). Seega saab vabastusmeetodit kasutada ka sellise dividendi osas, mille aluseks olevalt kasumilt on välisriigi maksuhaldur tulumaksukohustuse arvutanud, kuid mille tasumise kuupäev ei ole veel saabunud. Seejuures tuleb arvestada, et mõistesse "on maksustatud" ei kuulu äriühingu tasutud tulumaksu avansiline makse, kuivõrd tegemist on maksega, mitte lõpliku maksuga.

Soodustamiseks kapitali vaba liikumist Euroopa Liidu piires ja tagamaks ühtlasi kooskõla Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga, jaotati vabastusmeetodi kõlbulik dividend **kahte rühma:**

- 1) dividend, mis on saadud (EMP) lepinguriigi või Šveitsi residendist ja tulumaksukohustuslasest äriühingult (välja arvatud madala maksumääraga territooriumil asuv äriühing) või mida makstakse residendist äriühingu lepinguriigis või Šveitsis asuvale püsivale tegevuskohale omistatud kasumi arvel;
- 2) dividend, mis on saadud muu välisriigi äriühingult (välja arvatud madala maksumääraga territooriumil asuv äriühing) ja millelt on tulumaks kinni peetud või mille aluseks olev kasumiosa on tulumaksuga maksustatud või mida makstakse residendist äriühingu välisriigis asuvale püsivale tegevuskohale omistatud kasumi arvel, kui see kasum on tulumaksuga maksustatud.

Esimesel juhul on oluline, et äriühing, kellelt dividend saadi, on oma residendiriigis tulumaksukohustuslane ning reaalselt tulumaksu tasumist ei nõuta. Teisel juhul – kui äriühing on n.ö kolmanda riigi, s.t muu välisriigi kui lepinguriigi või Šveitsi resident, peab dividendilt olema tulumaks tegelikult kinni peetud või selle aluseks olevalt kasumiosalt maksukohustus määratud.

Eesti äriühingu välisriigis asuvale püsivale tegevuskohale omistatud kasumi jaotamise osas jäeti § 50 lõikest 1¹ (punkt 4) välja nõue, et vabastusmeetodi rakendamiseks peab tulumaks olema tasutud püsiva tegevuskoha riigis. Seeläbi seati välisriigis püsiva tegevuskoha kaudu tegutsevad äriühingud topeltmaksustamise vältimisel võrdsesse olukorda tütarühingu kaudu välisriigis tegutsevate residentidest äriühingutega.

Kui dividendi maksmise aluseks olevalt kasumiosalt tulumaksukohustust määratud ei ole või kui dividend on saadud madala maksumääraga territooriumil asuvalt äriühingult, rakendatakse endiselt TuMS § 54 lg 5 kohaselt krediidimeetodit⁵⁴.

Kuna EL nn ema-tütre direktiivis 2003. a. tehtud muudatuse kohaselt tuleb vabastusmeetodi rakendamiseks nõutavat osaluse määra vähendada 15%-ni 2007. aastal ja 10%-ni 2009. aastast, sätestati § 50 lõikes 1¹ selleks 15% määr.

10.2. TuMS § 53

Samaaegselt § 50 muutmiseiga tehti samasisulised muudatused ka §-s 53.

(4¹) Väljamakseid, mida mitteresident teeb püsiva tegevuskoha kaudu või püsiva tegevuskoha arvel saadud dividendist, ei maksustata lõikes 4 sätestatud tulumaksuga, kui dividendi saajale kuulus dividendi saamise ajal vähemalt 15% dividendi maksnud äriühingu aktsiatest, osadest või häälest ja kui:

⁵⁴ Vt punkt 8.2.

1) dividend saadi lepinguriigi või Šveitsi Konföderatsiooni residendist ja tulumaksukohustuslasest äriühingult (välja arvatud madala maksumääraga territooriumil asuv äriühing);
2) dividend saadi punktis 1 nimetamata välisriigi äriühingult (välja arvatud madala maksumääraga territooriumil asuv äriühing) ja dividendilt on tulumaks kinni peetud või selle aluseks olev kasumiosa on tulumaksuga maksustatud.

(4²) Lõike 4¹ punktis 2 nimetatud juhul võetakse arvesse ainult tulumaks, mille tasumine oli seaduse või välislepingu alusel kohustuslik.

(4³) Kui residendist äriühing kustutatakse äriregistrist ilma likvideerimiseta ning äriühingu majandustegevust jätkatakse Eestis püsiva tegevuskoha kaudu, maksustatakse lõike 4 punkti 1 alusel püsivast tegevuskohast välja viidava vara maksumuse osa, mis ületab järgmistes punktides nimetatute summat:

1) residendist äriühingu omakapital 1999. aasta 31. detsembri seisuga;

2) alates 2000. aasta 1. jaanuarist äriühingu omakapitali tehtud rahalised ja mitterahalised sissemaksed;

3) pärast äriühingu äriregistrist kustutamist Eestisse püsiva tegevuskoha jaoks toodud vara maksumus.

(4⁴) Lõike 4 punkti 1 ei kohaldata püsiva tegevuskoha koosseisu kuuluva ettevõtte üleandmisel teisele äriühingule mitterahalise sissemaksena või ühinemise, jagunemise või ümberkujundamise käigus, kui selle ettevõtte kaudu jätkatakse Eestis majandustegevust. Kui ettevõtte omandas mitteresidendist äriühing, käsitatakse tema püsiva tegevuskoha jaoks toodud vara maksumusena ettevõtte võõrandanud äriühingu poolt püsiva tegevuskoha jaoks toodud vara maksumust. Kui üleantud ettevõtte kuulus püsiva tegevuskoha koosseisu, mis tekkis lõikes 4³ nimetatud viisil, käsitatakse püsiva tegevuskoha jaoks toodud vara maksumusena lõike 4³ punktides 1–3 nimetatute summat.

(4⁵) Väljaviidav vara maksustatakse osas, mille eest ei anta vastu muud vara ega osutata teenust.

Alljärgnevalt muudatuse kommentaarid seaduseelnõule 863 SE I lisatud seletuskirjast⁵⁵:

Paragrahvi **53 lõike 4¹** muudatused on samasisulised § 50 lg 1¹ muudatustega ja on selgitatud eespool.

Paragrahvi 53 **uued lõiked 4³ ja 4⁵** käsitlevad maksustamist näiteks olukorras, kus Eesti residendist äriühing on muutunud mitteresidendist äriühingu Eestis asuvaks püsivaks tegevuskohaks. Selline muutus iseenesest maksukohustust ei tekita, kuid säte täpsustab maksustatavat summat tekkinud püsiva tegevuskoha vara hilisemal Eestist väljaviimisel. Mitteresidendist äriühingu Eestis asuva püsiva tegevuskoha vara väljaviimist maksustatakse § 53 lg 4 alusel ning lisatud säte on täpsustuseks § 53 lg 4 p-le 1.

Muudatuse kohaselt ei maksustata järgneva vara väljaviimist:

- enne äriühingu residentsuse muutumist aktsia- või osakapitali aktsionäride või osanike sissemakstud summad;
- pärast äriühingu residentsuse muutumist Eestis asuva püsiva tegevuskoha jaoks toodud vara;
- kasum, mis on teenitud enne kehtiva tulumaksuseaduse jõustumist (reeglina on see juba maksustatud).

Nimetatud vara ja summasid ei vaadelda üksteisest eraldi, vaid arvutatakse eelnimetatud kolme punkti summa ja väljaviidud vara summa. Maksustamine toimub alates hetkest, mil väljaviidava vara väärtus ületab majandusüksuse jaoks sissetoodud (antud) vara väärtust.

⁵⁵ Algses eelnõus sisaldunud ja seletuskirjas kommenteeritud uus § 53¹ jäeti eelnõu viimasest redaktsioonist välja (Riigikogu rahanduskomisjoni 15. mai 2006. a istungi protokoll nr 163)

Paragrahvi 53 lg 4 punktis 1 ja § 53 lg-s 4⁵ kasutatud sõnastus "kui selle vara eest ei anta vastu muud vara/osas, mille eest ei anta vastu muud vara" tähendab, et maksustamist ei toimu, kui püsivale tegevuskohale jääb õigus väljaviidud vara tagasi saada või kui tal tekib väljaviidud vara suhtes muu nõudeõigus. Püsiva tegevuskoha raamatupidamises kajastuv nõudeõigus peab olema vähemalt võrdne väljaviidava vara väärtusega. Tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 66 kohaselt on vara isikule kuuluvate rahaliselt hinnatavate õiguste ja kohustuste kogum, seega hõlmab vara mõiste lisaks asjadele ka õigusi. Paragrahvi 53 lg 4 p 1 ja lg 4³ alusel maksustatakse püsivast tegevuskohast vara väljaviimist nii püsiva tegevuskoha majandustegevuse käigus kui ka püsiva tegevuskoha lõpetamisel.

Lõike 4³ p 2 sõnastus "alates 2000. aasta 1. jaanuarist äriühingu omakapitali tehtud rahalised ja mitterahalised sissemaksed" tähendab, et fondiemissiooni arvesse ei võeta. Tegemist ei ole aktsionäri või osaniku reaalse sissemaksega ning omakapitali suurus ei muutu, vaid raamatupidamises vähendatakse omakapitali rida "aruandeaasta kasum" ja/või "eelmistele perioodidele jaotamata kasum" ning suurendatakse aktsia- või osakapitali rida.

Paragrahvi **53 uue lõike 4⁴** eesmärk on viia mitteresidentist äriühingu, kellel on Eestis püsiv tegevuskoht, maksustamine kooskõlla ühinemisdirektiiviga. Täienduse tulemusena ei maksustata Eestis mitteresidentist äriühingu realiseerimata kasu, mida ta saab oma Eestis asuva püsiva tegevuskoha koosseisu kuuluva ettevõtte üleandmisest kas mitterahalise sissemaksena või äriühingute ühinemise, jagunemise või ümberkujundamise käigus. Maksustamise edasilükkamise eelduseks on, et selle ettevõtte kaudu jätkatakse majandustegevust Eestis. Ettevõtte omandanud mitteresidentist äriühingu püsiva tegevuskoha jaoks toodud vara maksumusena käsitatakse § 53 lg 4 kohaldamisel ettevõtte võõrandanud äriühingu püsiva tegevuskoha jaoks toodud vara maksumust. Kui ettevõtte võõrandanud äriühingu püsiv tegevuskoht tekkis residentist äriühingu baasil § 53 lõikes 4³ kirjeldatud viisil, siis käsitatakse püsiva tegevuskoha jaoks toodud vara maksumusena § 53 lõike 4³ punktides 1–3 loetletud varade summat. Eestil säilib õigus maksustada § 53 lg 4 p 1 alusel rahalisi väljamakseid, mida mitteresident nimetatud tehingute käigus on saanud.

Ühinemisdirektiiv keelab äritegevuse ümberkujundamise käigus püsiva tegevuskoha asukohariigil maksustada kasu, mida mitteresidentist äriühing saab püsiva tegevuskoha koosseisu kuuluva ettevõtte üleandmisest mitterahalise sissemaksena või ühinemise või jagunemise käigus, tingimusel, et majandustegevus püsiva tegevuskoha koosseisu kuulunud ettevõtte kaudu püsiva tegevuskoha asukoha riigis jätkub.

10.3. TuMS § 29 lg 8

Punktis 10.1. nimetatud seadusega tehti paragrahvi 29 lõikes 8 muudatus seoses EL nn ema-tütredirektiivi⁵⁶ 2003. a. muudatusega, mille kohaselt tuli vähendada **15%-ni** 2007. aastal (ja 10%-ni 2009. aastast) osaluse määra, mille korral ei tohi mitteresidentist äriühingule makstavalt dividendilt tulumaksu kinni pidada. Muudatuse tulemusena võis alates 1. jaanuarist 2007 Eesti residentist äriühingu makstavalt dividendilt tulumaksu kinni pidada vaid juhul, kui dividendi saaja on mitteresidentist äriühing, kelle osalus dividendi maksjas jääb alla 15%.

11. TULUMAKSUSEADUSE MUUDATUSED 2008. AASTAL

2008. aastal ei tehtud vaatlusalustes sätetes muudatusi ega täiendusi.

⁵⁶ Euroopa Nõukogu direktiivi 90/435/EMÜ, muudetud nõukogu direktiiviga 2003/123/EÜ

12. TULUMAKSUSEADUSE MUUDATUSED 2009. AASTAL

Muudatused jõustusid 1. jaanuaril 2009. a.

Riigikogu võttis 26. märtsil 2008 vastu tulumaksuseaduse muutmise seaduse⁵⁷, millega tunnustati kehtetuks juriidiliste isikute maksustamist reguleeriv tulumaksuseaduse 10. peatükk ja kehtestati selle asemele uus peatükk 101. TuMS muutmise eesmärk oli viia Eesti äriühingute tulumaksuga maksustamise kord täielikult kooskõlla topeltmaksustamist vältiva Euroopa Liidu ema- ja tütaräriühingute direktiiviga 90/435/EMÜ, säilitades seejuures Eestis alates 2000. aastast kasutusel olnud tulumaksusüsteemi iseloomulikema joone – maksustamise edasilükkamise äriühingu kasumi ettevõtluses kasutamise korral.

Direktiivi artikli 5 kohaselt on tütarühingu poolt emaühingule jaotatav kasum vabastatud kinnipeetavast maksust, kusjuures direktiiv ei anna kinnipeetava maksu definitsiooni. Ühes kohtuasjas antud eelotsuses (4. oktoobri 2001 otsus kohtuasjas C-294/99 Athinaiki Zithopiia) leidis Euroopa Kohus sisuliselt, et kinnipeetav tulumaks direktiivi tähenduses on selline maks, mis tuleb tasuda dividendide maksmisel (olenemata sellest, kes on maksumaksja). Euroopa Kohtu praktika kohaselt loeti seega kinnipeetavaks maksuks ema-tütre direktiivi artikli 5 tähenduses igasugune maks, millega maksustatakse tulu, mis on saadud liikmesriigis, kus dividendide välja makstakse, kui maksukohustus tekib dividendide või muude kasumieraldiste väljamaksmise tõttu, maksubaasiks on dividend või muu kasumieraldis ja maksukohustuslaseks on isik, kellele kuulub osalus kasumit jaotavas äriühingus ehk dividendi saaja. Eesti seisukohalt on oluline just viimati nimetatud tingimus, kuna Eesti äriühingu tulumaksu puhul on maksukohustuslaseks dividendi maksja, mitte selle saaja.

Uue TuMS regulatsiooni kohaselt pidi juriidiliste isikute maksustamine muutuma aastapõhiseks, maksubaas arvutatakse tervikuna, mitte enam üksikute maksuobjektide kaupa ning äriühingutel tekib teatud juhul kohustus tasuda aasta kestel tulumaksu avansilisi makseid. Seadus nägi ette ka mitmeid muid nii residendist kui ka mitteresidendist juriidilisi isikuid puudutavaid muudatusi, nt loobumise tulumaksu kinnipidamisest mitteresidendile makstavatelt dividendidelt ja litsentsitasudelt ning topeltmaksustamise vältimisel vabastusmeetodi ja krediidimeetodi kasutusala laiendamise. Seaduse jõustumistähtpäevana nähti ette 1. jaanuar 2009.

26. juunil 2008. a tegi Euroopa Kohus lahendi Burda GmbH vs Saksamaa (C-284/06), kus kohus võttis selgelt varasemale kohtupraktikale vastupidise seisukoha, võrreldes kohtulahendiga asjas C-294/99, kinnitades, et kasumi jaotamise maksustamine tütarühingu tasemel siiski ei kujuta endast tulumaksu kinnipidamist, mistõttu ei ole see ka direktiiviga vastuolus. Seetõttu muudeti 20. novembril 2008. a tulumaksuseadust uuesti⁵⁸ ning otsustati, et suurem osa 26. märtsil 2008. a vastu võetud tulumaksuseaduse muudatusi tunnustatakse tervikuna kehtetuks. Mitmed muudatused tulumaksuseaduses aga nimetatud seadusega siiski tehti. Seadus **jõustus 1. jaanuaril 2009. a.**

12.1. TuMS § 50

12.1.1. Lõikes 1¹ punktides 1 ja 3 vähendatakse vabastusmeetodi kasutamiseks nõutavat osaluse määra 15%lt **10%le** seoses EL ema- ja tütaräriühingute direktiivi nõuetega.

⁵⁷ RT I 2008, 17, 119 (seaduseelnõu 181 SE)

⁵⁸ RT I 2008, 51, 286 (seaduseelnõu 352 SE)

12.1.2. Lõike 2 muudatuse kohaselt hakkas residendist äriühing maksma tulumaksu lisaks dividendidele ka aktsia- või osakapitali või sissemaksete vähendamisel, aktsiate, osade, osamaksete või sissemaksete tagasiostmisel või tagastamisel (samuti muul sarnasel juhul) omakapitalist tehtud väljamaksete ning makstud likvideerimisjaotiste summa osalt, mis ületab äriühingu omakapitali tehtud rahalisi ja mitterahalisi sissemakseid:

(2) Residendist äriühing maksab tulumaksu aktsia- või osakapitali või sissemaksete vähendamisel, aktsiate, osade, osamaksete või sissemaksete (edaspidi osalus) tagasiostmisel või tagastamisel või muul juhul omakapitalist tehtud väljamaksete ning makstud likvideerimisjaotiste summa osalt, mis ületab äriühingu omakapitali tehtud rahalisi ja mitterahalisi sissemakseid.

Seeläbi maksustatakse jaotatav kasum äriühingu tasandil sõltumata sellest, millises vormis kasum äriühingust välja võetakse, st **maksustatakse kõik äriühingu omakapitali vähendavad väljamaksed** aktsionäridele või osanikele⁵⁹. Maksustamisel võrreldakse väljamakseid äriühingusse tehtud sissemaksete summaga, mitte nt konkreetse tagasiostetava osaluse soetamiseks tehtud sissemaksega (seda nii äriühingu likvideerimisel kui ka kapitali vähendamise ja osaluse tagasiostmise korral). Aktsia- või osapõhiselt maksuarvestust ei peeta. Sõnastus „äriühingu omakapitali tehtud rahalised ja mitterahalised sissemaksed” tähendab aktsionäride või osanike tehtud sissemakseid aktsiaseltsi aktsiakapitali, osaühingu või tulundusühistu osakapitali või täis- või usaldusühingusse tehtud sissemakseid. Arvesse ei võeta fondiemissiooni, kuna selle korral suurendatakse aktsia- või osakapitali vaba omakapitali arvel ning tegelikke sissemakseid ei tehta.

12.1.3. Paragrahvi 50 **uus lõige 2¹** sätestas, et kui äriühing teeb § 50 lõikes 2 nimetatud väljamakseid likvideerimisel või omakapitali vähendamisel, saab ta kas vähendada maksustatavat summat välisriigi äriühingult saadud, vabastusmeetodi nõuetele vastava dividendi võrra või vähendada makstava tulumaksu summat dividendilt välismaal kinnipeetud tulumaksu võrra:

(2¹) Arvestades lõikes 1¹ sätestatud osaluse määra ja lõiget 1², ei maksustata tulumaksuga lõikes 2 nimetatud väljamakset, mille aluseks on äriühingu saadud lõikes 1¹ nimetatud dividend või lõikes 2 nimetatud väljamakse osa, mis on või mille aluseks olev kasumiosa on tulumaksuga maksustatud. Kui lõikes 2 nimetatud väljamakse saajaid oli mitu, rakendatakse selle edasimaksimisel maksuvabastust saadud väljamakse osa suhtes, mis on võrdeline väljamakse maksustatud osaga.

12.1.4. Paragrahvi 50 **lõige 2²** reguleerib residendist äriühingu kasumi maksustamist olukorras, kus ühing kustutatakse äriregistrist likvideerimiseta. Sellisel juhul on võimalik, et äriühing lõpetab Eestis üldse tegutsemise, jätkab seda püsiva tegevuskoha kaudu või annab oma majandustegevuse sisuliselt üle mõnele teisele (loodavale või juba olemasolevale) äriühingule. Kui äriühing lõpetab Eestis majandustegevuse ja tal ei jää siia ka püsivat tegevuskohta, maksustatakse äriühingu omakapitali osa, mis ületab omakapitali tehtud rahalisi ja mitterahalisi sissemakseid. Kuna Euroopa Liidu ühinemisdirektiivi kohaselt on maksustamine keelatud, kui äriühingul säilib riigis püsiv tegevuskoht, maksustatakse see omakapitali osa hiljem püsiva tegevuskoha tasemel § 53 alusel. Kui ühing kustutatakse registrist ühinemise, jagunemise või ümberkujundamise tõttu, siis ei toimu maksustamine selle lõike alusel, vaid hiljem omandava, jaguneva või ümberkujundatud äriühingu tasemel üldises korras.

(2²) Residendist äriühing, kes kustutatakse registrist ilma likvideerimiseta, maksab tulumaksu omakapitali osalt, mis ületab omakapitali tehtud rahalisi ja mitterahalisi sissemakseid. Käesolevat lõiget ei kohaldata, kui registrist kustutatud äriühingu vara kasutatakse jätkuvalt Eestis majandustegevuses.

⁵⁹ Algselt oli eelnõus 352 SE nähtud ette ka § 50 lõikes 1¹ vabastusmeetodi laiendamist selliselt, et muudatuse järgselt võib dividendi maksuvabalt maksta ka juhul, kui selle aluseks on teiselt äriühingult tema likvideerimisel või kapitali vähendamisel saadud väljamakse. Maksuvabastuseks oleks andnud õiguse ainult see osa nimetatud väljamaksest, mis ületab osaluse soetamismaksumust.

Kui majandustegevust jätkatakse teise residendist äriühingu kaudu, maksustatakse nimetatud omakapitali osa §-de 48–52 alusel. Kui äriühingul säilib Eestis püsiv tegevuskoht, maksustatakse nimetatud omakapitali osa § 53 alusel.

12.1.5. Paragrahvi 50 **uus lõige 2³** käsitleb olukorda, kus mitteresidendist juriidilise isiku Eestis asuva püsiva tegevuskoha koosseisu kuuluv ettevõtte antakse üle residendist äriühingule (nt luuakse püsiva tegevuskoha varade baasil Eestisse tütarühing). Ühinemisdirektiivi artikli 10 lõige 1 ei luba Eestil püsivat tegevuskohta maksustada, kui püsiva tegevuskoha baasil moodustatakse äriühing, kuigi seda käsitatakse vara väljaviimisenä püsivast tegevuskohast TMS § 53 tähenduses. Et püsiva tegevuskoha Eestis teenitud kasum ei jääks maksustamata, tuleb see võtta arvesse hiljem äriühingu maksustamisel. Sellisel juhul käsitatakse ettevõtte üle võtnud (nt püsiva tegevuskoha varade baasil moodustatud) äriühingu omakapitali tehtud sissemaksetena ka püsiva tegevuskoha jaoks Eestisse toodud vara.

(2³) Kui mitteresidendist juriidilise isiku püsiva tegevuskoha koosseisu kuuluv ettevõtte antakse üle residendist äriühingule, käsitatakse äriühingu omakapitali tehtud rahaliste ja mitterahaliste sissemaksetena ka enne ettevõtte üleandmist püsiva tegevuskoha jaoks Eestisse toodud vara.

12.2. TuMS § 53

Paragrahvis 53 tehakse residendist äriühingu maksustamise osas tehtavate muudatustega analoogilised muudatused mitteresidendist juriidilise isiku Eestis asuva püsiva tegevuskoha maksustamise reeglites. **Lõikes 4¹** vähendatakse sarnaselt § 50 lõikega 1¹ vabastusmeetodi rakendamiseks vajalikku osaluse määra 15%lt **10%le**.

Uue lõikega 4⁷ hõlmatakse vabastusmeetodiga (st jäetakse püsiva tegevuskoha maksubaasist välja) lisaks dividendile ka äriühingu likvideerimisel või omakapitali vähendamisel tehtud sellised väljamaksed (osaluse soetamismaksumust ületavas osas), mida mitteresident on saanud püsiva tegevuskoha kaudu või arvel.

(4⁷) Arvestades lõikes 4¹ sätestatud osaluse määra ja lõiget 4², ei maksustata lõikes 4 sätestatud tulumaksuga väljamakset, mille aluseks on mitteresidendi püsiva tegevuskoha kaudu või püsiva tegevuskoha arvel saadud § 50 lõikes 2¹ nimetatud väljamakse osa.

12.3. TuMS § 54

Paragrahvi 54 **lõike 5 täiendusega** võimaldatakse residendist äriühingule või Eestis püsiva tegevuskoha kaudu tegutsevale mitteresidendile välismaal tasutud tulumaksu mahaarvamist Eestis TMS § 50 lõike 1 või 2 või § 53 lõike 4 alusel tekkinud tulumaksukohustusest ka äriühingu omakapitali vähendamisel saadud väljamaksete ja likvideerimisjaotiste puhul. See puudutab selliseid väljamakseid, mille saamisel ei olnud täidetud TMS § 50 lõike 1¹ või § 53 lõike 4¹ nõuded vabastusmeetodi rakendamiseks. Seonduvad muudatused tehakse ka TMS § 54 lõigetes 5³ ja 5⁴.

(5) Kui residendist äriühing või mitteresident Eestis registreeritud püsiva tegevuskoha kaudu on saanud mitteresidendist äriühingult § 50 lõikes 1¹ või 2 nimetatud tulu, mis ei vasta lõike 1¹ või 2¹ nõuetele, või on saanud välismaal § 50 lõikes 1¹ või 2 nimetatud tulu, võib ta § 50 lõike 1 või 2 või § 53 lõike 4 alusel tasumisele kuuluvast tulumaksust maha arvata välismaal sellelt tulult tasutud või kinnipeetud tulumaksu. Maha võib arvata ainult selle osa välisriigi tulumaksust, mille tasumine oli seaduse või välislepingu alusel kohustuslik. Igas riigis tasutud tulumaksu kohta peetakse eraldi arvestust. Paragrahvi 50 lõike 1¹ või 1² või § 53 lõike 4¹ või 4⁷ kohaselt mittemaksustatava väljamakse aluseks olevalt tulult välisriigis tasutud tulumaksu arvesse ei võeta.

Seaduseelnõu täiendamiseiga tunnistati kehtetuks ka § 54 **lõiked 5³ ja 5⁴**. Muudatus ei tähendanud aga, et litsentsitasudelt või intressidelt tasutud tulumaksu osas ei saanud enam enne dividendide

maksustamist krediidimeetodit kasutada, sest samas asendati TuMS § 61 lõikes 25 tekstiosa „lõigete 5, 5³ ja 5⁴” tekstiosaga „lõike 5”.

Tegemist oli muudatusega, mis tehti juba 26. märtsil 2008 ning mida 20. novembri 2008. a muudatustega ei tühistatud. Riigikogu rahanduskomisjoni 11. novembri 2008. a protokollis nr 79 on esitatud järgmine selgitus:

„Muudatuse tulemusena tekib Eesti äriühingutel võimalus arvata Eesti tulumaksukohustusest maha mistahes välisriigis tasutud tulumaks. Praegu kehtiv redaktsioon piirab tulumaksu mahaarvamist ainult teatud tululiikidega (dividendid, püsiva tegevuskoha kasum, intressid, litsentsitasud) ning seega põhjustab osaliselt topeltmaksustamist ja takistab piiriüleseid investeringuid. Kehtiv redaktsioon on samuti raskesti jälgitav ning õiguslikult ebaselge, sest lisaks tulumaksuseaduse § 54 lõigetele 5, 5³ ja 5⁴ võib välismaal tasutud tulumaksu mahaarvamise õigus tuleneda ka välislepingust (selle jaoks on kehtestatud maksudeklaratsiooni TSD lisa 8). Ettevõtjal on praeguses olukorras raske saada ülevaadet oma maksukohustuste ulatusest.“

12.4. TuMS § 56

Lähtuvalt §-s 50 ja 54 tehtud muudatustest, millega laiendati maksubaasi, tehti redaktsioonilised muudatused ka §-st 56, mille **lg 2¹ tunnistati kehtetuks ning lõikesse 1 lisati** §-s 50 lg 1 ja 2 (dividendid, kasumieraldised jm) nimetatud maksete kohta deklaratsiooni esitamise kohustus. Seega sisuliselt deklareerimiskohus laienes ning selle aluseks olevat sätet muudeti:

(1) Residendist äriühing on kohustatud esitama Maksu- ja Tolliametile deklaratsiooni maksustamisperioodil makstud dividendide ja muude kasumieraldiste, likvideerimisjaotiste, aktsia- või osakapitali või sissemaksete vähendamisel ning aktsiate, osade, osamaksete või sissemaksete tagasiostmisel või tagastamisel või muul juhul äriühingu omakapitalist tehtud väljamaksete suuruse ning saajate kohta. Deklaratsioon esitatakse ka saadud § 50 lõikes 1¹ nimetatud dividendide ja § 50 lõikes 2¹ nimetatud väljamaksete suuruse ning tegijate kohta.

12.5. TuMS § 29 lg 8

Paragrahvi 29 lõige 8 tunnistati **kehtetuks**.

Riigikogu rahanduskomisjoni 11. novembri 2008. a protokollis nr 79 on esitatud järgmine selgitus: „Muudatusega loobutakse mitteresidendile makstavatelt dividendidelt tulumaksu kinnipidamisest. Senise sõnastuse kohaselt peetakse dividendilt tulumaks kinni ainult juhul, kui dividendi saaja on mitteresidendist juriidiline isik, kellele kuulub vähem kui 15%line osalus dividendi maksva Eesti äriühingu aktsia- või osakapitalis või häältel, samuti juhul, kui dividendi saav juriidiline isik asub madala maksumääraga territooriumil. Maksimaalne osaluse määr, mille puhul kinnipidamine lubatud on, tuleneb ema-tütre direktiivist ja alates aastast 2009 on see 10%. Euroopa Kohtu viimase aja praktika laseb aga arvata, et hoolimata sellest, et direktiivi kohaselt on väiksema osaluse korral maksu kinnipidamine lubatud, võidakse see lugeda EÜ asutamislepingu põhimõtete vastaseks. Näiteks asus Euroopa Kohus 8. novembril 2007 kohtuasjas C-379/05 Amurta antud eelotsuses seisukohale, et residendist ja mitteresidendist emaühingu erinev kohtlemine dividendilt tulumaksu kinnipidamisel ei ole üldjuhul lubatud (piirates kapitali vaba liikumist). Mitteresidendi koormavam maksustamine on lubatav ainult sellise maksulepingu olemasolul, mis dividendi topeltmaksustamise välistab“.

Komisjon märkis, et muudatuse tegemata jätmisel võib Euroopa Komisjon Eesti suhtes selle sätte rikkumismenetluse uuesti algatada.

§ 29 lõike 8 kehtetuks tunnistamisega seoses tehti ka üks tehniline muudatus – kehtetuks tunnistati ka TuMS § 41 punkt 5.

12.6. Rakendussätted

Paragrahvi 61 täiendati uute lõigetega 32–34 järgmises sõnastuses:

(32) Paragrahvi 50 lõiget 2¹ ja § 53 lõiget 4⁷ rakendatakse nendes lõigetes nimetatud väljamaksete subtes, mis on saadud alates 2009. aasta 1. jaanuarist.

(33) Residendist äriühingu või mitteresidendi Eestis registreeritud püsiva tegevuskoha kaudu enne 2009. aasta 1. jaanuari saadud tulu subtes rakendatakse kuni nimetatud kuupäevani kehtinud tulumaksuseaduse § 50 lõiget 1¹ või § 53 lõiget 4¹ ning § 54 lõikeid 5–5⁴.

(34) Kui residendist äriühing on teinud fondiemissiooni enne 2000. aastat:

1) maksustatakse § 50 lõikes 2 nimetatud väljamaksete summa osa, mis ületab äriühingu omakapitali tehtud rahaliste ja mitterahaliste sissemaksete ning enne 2000. aastat fondiemissiooniks kasutatud kasumi summat;

2) maksustatakse § 50 lõikes 2² sätestatud juhul äriühingu omakapitali osa, mis ületab omakapitali tehtud rahaliste ja mitterahaliste sissemaksete ning enne 2000. aastat fondiemissiooniks kasutatud kasumi summat.

Täiendava rakendussätte eesmärk oli vabastus- ja krediidimeetodi muudatuste tagasiulatava kohaldamise välistamiseks.

Paragrahv 61 lg 5 muudatuse kohta vaata punktist 12.3.

12.7. TuMS § 50 gl 1 muudatus

Täiendavalt võib nimetada veel 1. detsembril 2009. a jõustunud TuMS § 50 lg 1 muudatust, millega täiendati lõiget sõnadega „ning riigitulundusasutus“⁶⁰. Riigikogu rahanduskomisjonis põhjendati muudatust järgmiselt:

„Muudatustega ühtlustatakse sisuliselt sarnaste maksusubjektide tulumaksukohustust, nimelt võrdsustatakse tulumaksuga maksustamisel residendist äriühinguga riigitulundusasutus. Hetkel on olemas üks riigitulundusasutus – Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas tegutsev Riihimetsa Majandamise Keskus (edaspidi RMK). Vormiliselt on tegemist riigiasutusega, kuid mitmed elemendid RMK ülesehituses ja põhimääruses, näiteks nõukogu ja juhatuse olemasolu ning mõiste „pubaskasum“ kasutamine viitavad pigem riigi osalusega äriühinguga sarnastel põhimõtetel tegutsevale üksusele. Sellele viitab ka riigivaraseaduse § 16 lõige 2, mille kohaselt määratakse riigitulundusasutuste poolt riigieelarvesse kandmisele kuuluva (omaniku) tulu osa riigivara valitsejate ettepaneku alusel iga aasta riigieelarves; samuti mõned rahandusministri määrused, milles loetakse RMKd riigi ja kohaliku omavalitsuse äriühinguks. Vabariigi Valitsuse 9.01.2007. a määrusega nr 4 kehtestatud RMK põhikirja § 10 kohaselt on tal muu hulgas õigus saada tulu majandustegevusest ning kohustus kanda oma pubaskasumist riigieelarvesse Vabariigi Valitsuse määratud summa.

Eelnõu kohaselt ühtlustatakse RMK maksustamisreeglid järk-järgult. 2009. aastal nähakse talle ette kohustus tasuda tulumaks riigieelarvesse kantavalt kasumieraldiselt. Muudatust kohaldatakse tagasiulatavalt alates 1. augustist 2009, mis võimaldab maksustada tulumaksuga ka sel aastal tehtud kasumieraldise (esimese osa kasumiülekandest tegi RMK riigile augustis ning äriühingute maksustamisperiood on kalendrikuu).

⁶⁰ RT I 2009, 54, 362 (seaduseelnõu 550 SE)

Alates 2010. aastast käsitletakse RMKd sarnaselt äriühinguga muudegi maksuobjektide osas, st asutusel tekib tulumaksudobustus ka tehtud kingitustelt, vastuvõtukuludelt ning põhimääruses sätestatud tegevusega mitteseotud kuludelt ja väljamaksetelt.

13. KOONDTABEL TULUMAKSUSEADUSE KASUMIJAOTUSE MAKSUSTAMISE SÄTETE MUUDATUSEST

TuMS § 50

Jõustumine	Eelnõu	Seaduse andmed	Muudatuse sisu	Viide p-le
01.01.2001	566 SE	RT I 2000, 102, 667	Lg 1 täiendamine	4.1.
01.01.2003	857 SE	RT I 2001, 91, 544	Lg 1 muutmine	6.1.
	1215 SE	RT I 2002, 111, 662	Lg 1 muutmine	6.1.
01.01.2005	596 SE	RT I 2005, 25, 193	Uus lg 1 ¹ (vabastusmeetod)	8.1.
01.01.2007	863 SE	RT I 2006, 28, 208	Lg 1 ¹ muutmine ja uus lg 1 ² (TM ei pea olema enam tasutud) Alandamine 15%-le	10.1.
01.01.2009	352 SE	RT I 2008, 51, 286	Lg 1 ¹ – alandamine 10%-le Lg 2 – kõik omakapitali väljamaksed Uued lg 2 ¹ , 2 ² , 2 ³	12.1.
01.12.2009	550 SE	RT I 2009, 54, 362	Lg 1 (riigitulundusasutus)	12.7

TuMS § 53

Jõustumine	Eelnõu	Seaduse andmed	Muudatuse sisu	Viide p-le
01.01.2000	396 SE	RT I 2000, 58, 377	Uus lg 4 p 1	3.2.
01.01.2003	857 SE	RT I 2001, 91, 544	Lg 4 muutmine	6.2.
01.01.2005	596 SE	RT I 2005, 25, 193	Uus lg 4 ¹	8.1.
01.01.2007	863 SE	RT I 2006, 28, 208	Lg 4 ¹ muutmine Uued lg 4 ³ , 4 ⁴ , 4 ⁵	10.2.
01.01.2009	352 SE	RT I 2008, 51, 286	Lg 4 ¹ – 10% Uus lg 4 ⁷	12.2.

TuMS § 54

Jõustumine	Eelnõu	Seaduse andmed	Muudatuse sisu	Viide p-le
01.01.2000	396 SE	RT I 2000, 58, 377	Uued lg 5 ja 6	3.1.
01.01.2003	857 SE	RT I 2001, 91, 544	Lg 5 muutmine	6.3

			Uus lg 5 ¹	
01.01.2004	132 SE	RT I 2003, 88, 587	Lg 2 muutmine Lg 6 täiendamine	7.1.
27.05.2004	356 SE	RT I 2004, 45, 319	Uued lg 5 ² ja 5 ³	7.1.
01.01.2005	596 SE	RT I 2005, 25, 193	Lg 5 täiendamine Lg 5 ³ muutmine Uus lg 5 ⁴ Lg 5 ¹ ja 5 ² kehtetuks	8.2
01.01.2009	352 SE	RT I 2008, 51, 286	Lg 5 täiendamine Lg 5 ³ ja 5 ⁴ kehtetuks	12.3.

TuMS § 56

Jõustumine	Eelnõu	Seaduse andmed	Muudatuse sisu	Viide p-le
01.01.2001	566 SE	RT I 2000, 102, 667	Uus lg 2 ¹	4.2.
01.01.2002	857 SE	RT I 2001, 91, 544	Lg 2 ¹ muutmine	5.2.
01.01.2005	596 SE	RT I 2005, 25, 193	Lg 2 ¹ muutmine	8.3.
01.01.2009	352 SE	RT I 2008, 51, 286	Lg 2 ¹ kehtetuks Lg 1 täiendamine	12.4.

TuMS § 29 lg 8

Jõustumine	Eelnõu	Seaduse andmed	Muudatuse sisu	Viide p-le
01.01.2002	857 SE	RT I 2001, 91, 544	„muud kasumieraldised“	5.1.
01.05.2004	1215 SE	RT I 2002, 111, 662	20%-le, ainult jur isikud	7.2.
01.01.2007	863 SE	RT I 2006, 28, 208	15%-le	10.3.
01.01.2009	352 SE	RT I 2008, 51, 286	Kehtetuks	12.5.

TuMS § 61

Jõustumine	Eelnõu	Seaduse andmed	Muudatuse sisu	Viide p-le
01.01.2003	857 SE	RT I 2001, 91, 544	Uus lg 8	6.3
01.01.2005	596 SE	RT I 2005, 25, 193	Uued lg 25-28	8.1. 8.4.
01.01.2009	352 SE	RT I 2008, 51, 286	Lg 25 muutmine Uued lg 32-34	12.3.

Lisa 2. Dividendimaksete alternatiivid

(makse saajaks mitteresident)

Koostanud Advokaadibüroo GLIMSTEDT

Dividendid

Dividendimaksud kuuluvad Eestis alati väljamakse tegija poolt maksustamisele. Tegemist ei ole maksu kinnipidamisega (see ei ole Eestis enam nõutav, sõltumata isegi osalusmäärast), vaid väljamaksjast äriühing tasub brutosummalt nõ ettevõtte tulumaksu määras 21/79 (TuMS § 50). Nn vabastusmeetodi kohaselt on lihtsustatult öeldes dividendimakse tulumaksust vabastatud üksnes siis, kui dividendi aluseks olev kasumiosa on saadud teiselt EL tulumaksukohustuslaselt äriühingult, kelles Eesti äriühing omab vähemalt 10%-list osalust (TuMS § 50 lg 1¹).

Dividendimakse asemel on kasutatud alternatiivseid makseid maksukohustuse vältimiseks Eestis:

1. Laenuintressid

Kui residendist juriidiline isik tasub mitteresidendile laenuintresse, maksustatakse need ainult juhul, kui see **oluliselt ületab turutingimustel sarnaselt võlakohustuselt makstava intressi** summat. Sellisel juhul maksustatakse saadud intressi ja turutingimustel makstava intressi vahe (TuMS § 29 lg 7). Topeltnmaksustamise vältimise lepingute (edaspidi DTT) olemasolu korral on maksumääraks 10% (artikkel 11), tulumaks peetakse väljamakse tegija poolt kinni (TuMS § 41 p 4). Seotud isiku puhul on maksumääraks 21/79 (TuMS § 50), tulumaksu tasub väljamakse tegija. Laenuintressi turuväärtuse määramine on keeruline protsess (ühegi õigusaktiga ei ole seda kehtestanud). Turuhinna määramisel võib võtta aluseks Eesti Panga intressimäära statistika, kuid see ei ole automaatselt turutingimustele vastav intress. Eesti Panga andmetel on keskmised intressimäärad eurolaenude puhul vahemikus 3-9%. Euroopa Keskpanga põhiline refinantseerimise operatsioonide intressimäär on 2007. aastalt langenud 3,50%-lt allapoole. Siiski on selliste fikseeritud intressimäärade kasutamine riskantne, pigem tuleb lähtuda konkreetse tehingu tingimustest (tähtaeg, nn vastuteenud jms) ning neile tuginedes intressimäär ka põhistada.

Turutingimustele vastava intressi maksmise korral siirdub maksukohustus intressi saaja asukohariiki ning kujuneb seal vastavalt tulu arvestamisele reeglitele, st maksustamine sõltub äriühingu puhul kasumi/kahju arvestuse tulemusest, seejuures ei kohaldu äriühingule intressi maksmisel nn hoiuseintresside direktiivist (2003/48/) tulenev teavitamiskohustus.

Sama, ülemäärase intressi reegel kehtib ka siis, kui intresse makstakse Eesti residendist juriidilisele isikule (eriti seotud isikule), sellisel juhul võidakse samuti nn ülemäärased intressid maksustada väljamakse tegija poolt, ent siis ei ole tegemist tulumaksu kinnipidamisega, vaid nn ettevõtte tulumaksu tasumisega brutosummalt (21/79).

Siinkohal tuleb märkida, et tegelikult on riskantne ka intressita laenu andmine ja selle tagasimaksmine – maksuhalduril võib tekkida kahtlus, et tegemist on varjatud kasumi väljamaksmisega ning tuginedes nn majandusliku tõlgendamise reeglile võib ta laenu ümber kvalifitseerida ettevõtlusega mitteseotud väljamakseks või kasumi jaotamiseks ning selle tulumaksuga (21/79) maksustada.

Kokkuvõttes: kui Eesti äriühing teeb turutingimustele vastava määra ulatuses intressimakseid mitteresidendile või residendile, ei teki Eesti tulumaksukohustust.

2. Litsentsitasud

Litsentsitasude maksmisel peetakse väljamakse tegija poolt tulumaks kinni (TuMS § 41 p 8), v.a. juhul, kui litsentsitasu saaja omab väljamakset tegevas äriühingus suuremat osalust kui 25% (või väljamakse tegija väljamakse saajas, TuMS § 31 lg 4). Ka siin kuulub kohaldamisele nn *arm's length* printsiip, st makstavad litsentsitasud ei tohi ületada omavahel mitteseotud isikute vahel tehtavate sarnaste tehingute väärtust. Sama printsiip kehtib ka juhul, kui väljamakse saajaks on Eesti äriühing – kui litsentsitasu on nn tavamääras, siis seda ei maksustata sõltumata osalusmäärast.

3. Tasu teenuste eest

Kui Eesti äriühing tasub talle osutatavate teenuste eest, ning teenuse olemasolu ja seos väljamakse tegija ettevõtlusega on dokumentaalselt tõestatav, siis selliseid väljamakseid Eestis ei tulumaksuga maksustata. Tegu võib olla konsultatsiooni-, juhtimis-, raamatupidamis- vms teenusega. Sama reegel kehtib kaupade eest tasumisel. Arusaadavalt on maksuhalduri huvi selliste väljamaksete vastu suur, seetõttu tuleb suurt tähelepanu pöörata selliste teenuste vajalikkuse põhjendamisele ning heale dokumenteerimisele. Ka siin peavad teenuste eest makstavad hinnad vastama *arm's length* printsiibile.

4. Osaluse võõrandamine

TuMS § 29 lg 4 p 5 sätestab, et „*Tulumaksuga maksustatakse kasu, mida mitteresident sai vara võõrandamisest, kui võõrandati osalust äriühingus, lepingulises investeerimisfondis või muus varakogumis, mille varast võõrandamise ajal või mõnel perioodil võõrandamisele eelnenud kahe aasta jooksul moodustasid otse või kaudselt üle 50% Eestis asuvad kinnisasjad või ehitised kui vallasasjad ja milles mitteresidentil oli võõrandamise ajal vähemalt 10%line osalus.*” Seega mitteresidendi puhul on maksustatavaks tuluks osaluse müük üksnes juhul, tema osalus oli vähemalt 10% ning kui äriühingus moodustasid võõrandamisele eelnenud 2 aasta jooksul varast üle 50% Eestis asuvad kinnisasjad või ehitised. Osaluse müük oleks Eestis seega maksuvaba juhul, kui:

- osalus on väiksem kui 10%;
- vara koosseisus on kinnisvara vähem kui 50%;
- vara koosseisus oli üle 50% kinnisvara rohkem kui 2 aastat enne osaluse müüki (st kinnisvara oli müüdü näiteks 25 kuud enne osaluse müüki).

Ülalviidatud TuMS § 29 kohaselt maksustatakse osaluse müük sõltumata sellest, kas tegemist on otsese või kaudse osalusega (näiteks läbi mitme äriühingu). Enamikes DTT-des ei ole erisusi kinnisvara müügi osas (artikkel 6), kuid artiklis 13 leidub siiski mõningane erisus võrreldes TuMS § 29 lg 4 p-ga 5. Erinevalt TuMS-st ei võimalda DTT-d maksustada osaluse müüki peamiselt kinnisvara omavas äriühingus juhul, kui on tegemist kaudse osalusega. Kuna DTT sätted on vastuolu korral siseriikliku õigusega ülimuslikud (põhiseaduse § 123), siis juhul, kui mitteresident omab sellises Eesti äriühingus osalust mitte vahetult, vaid näiteks mõne teise talle kuuluva äriühingu kaudu, siis sellise osaluse müük ei kuulu DTT kohaselt Eestis maksustamisele vaatamata asjaolule, et TuMS näeks maksustamise ette. Märgime siinkohal, et Eesti ja **Hollandi** vahel sõlmitud DTT ei näe üldse ette võimalust maksustada Eestis Hollandi residendi poolt müüdü tulu osaluse müügist Eesti äriühingus. Seega juhul, kui müüja on asutanud Hollandi residendist äriühingu, kes omab osalust Eesti residendist äriühingus, mille vara koosneb põhiliselt kinnisvarast ja müüb sellise osaluse, ei kuulu tulu Eestis maksustamisele.

KOKKUVÕTE: Kasumi korruga väljamaksmine on võimalik üksnes dividendimakse kaudu, mis on aga Eesti igal juhul maksustatav. Kasumi järk-järgult väljavõtmiseks võib kasutada kombineeritult punktides 1-4 nimetatud makseid.

Lisa 3. Eesti regionaalsete maksuerisuste mõju analüüs Eesti äriregistri andmetel.

Maksureformi seos investeringutega¹, mitte-Harjumaa ettevõtted (1998), kontrollgrupp Harjumaa ettevõtted.

	Tööstus		Teenindus		Kokku	
Mitte-Harjumaa	6.4e+05	7.6e+05	-1.6e+06	-1.5e+06	-8.5e+05	-7.8e+05
	(9.2e+05)	(9.9e+05)	(3.4e+06)	(3.2e+06)	(2.5e+06)	(2.4e+06)
Mõjugrupp1998	-4.9e+05	-2.4e+05	-1.7e+06	-1.7e+06	-1.4e+06	-1.4e+06
	(1.0e+06)	(1.0e+06)	(1.9e+06)	(1.9e+06)	(1.5e+06)	(1.5e+06)
Log(hõive)	8.4e+05	9.4e+05	-1.9e+06	-1.9e+06	-3.3e+06	-3.3e+06
	(1.7e+06)	(1.7e+06)	(4.0e+06)	(4.0e+06)	(3.9e+06)	(3.9e+06)
Log(käive)	7.0e+05	6.8e+05	4.5e+04	4.3e+04	1.1e+06	1.1e+06
	(5.8e+05)	(5.7e+05)	(7.1e+05)	(7.1e+05)	(1.3e+06)	(1.3e+06)
Log(ärikasum)	2.8e+05*	2.8e+05*	8.0e+05	8.0e+05	5.8e+05	5.8e+05
	(1.6e+05)	(1.6e+05)	(7.2e+05)	(7.2e+05)	(5.6e+05)	(5.6e+05)
Log(lühiajalised kohustused)	1.9e+05	2.1e+05	-4.8e+05	0.000	-3.5e+05	0.000
	(4.5e+05)	(4.5e+05)	(1.2e+06)	(0.000)	(8.4e+05)	(0.000)
Mõjugrupp1998FDI		-2.1e+06		-8.4e+05		-9.3e+05
		(3.5e+06)		(2.5e+06)		(2.2e+06)
FDI		2.6e+05		3.7e+05		2.3e+05
		(1.6e+06)		(8.9e+05)		(8.2e+05)
Konstant	-1.7e+07	-1.7e+07	-5.7e+06	-5.7e+06	-1.5e+07	-1.5e+07
	(1.2e+07)	(1.2e+07)	(1.1e+07)	(1.1e+07)	(1.2e+07)	(1.2e+07)
R ²	0.164	0.166	0.140	0.141	0.148	0.148
Vaatluste arv	1462	1462	4612	4612	6128	6128

Allikas: autorite arvutused Amadeus andmebaasi põhjal.

¹ Sõltuv tunnus – Investeeringud põhivarasse Eesti kroonides. Fikseeritud efektidega mudel, parameetrite hinnangute all sulgudes on toodud standardhälbed (heteroskedastiivsust arvesse võtvad). Lisatud aasta fiktiivsed muutujad.

*, ** ja *** viitavad statistilisele olulisusele olulisuse nivoodel vastavalt 10%, 5% ja 1%.

Maksureformi seos investeringutega¹, Harjumaa ettevõtted (2000), kontrollgrupp ülejäänud Eesti ettevõtted.

	Tööstus		Teenindus		Kokku	
Harjumaa	-1.0e+07	-1.0e+07	2.8e+06*	2.8e+06*	-7.8e+05	-8.1e+05
	(1.1e+07)	(1.1e+07)	(1.6e+06)	(1.5e+06)	(3.9e+06)	(3.8e+06)
Mõjugrupp2000	5.7e+05	6.5e+05	-1.8e+06	-2.0e+06	-1.2e+06	-1.3e+06
	(1.1e+06)	(1.0e+06)	(2.3e+06)	(2.6e+06)	(1.7e+06)	(1.9e+06)
Log(hõive)	5.5e+05	5.4e+05	2.0e+06	1.9e+06	1.6e+06	1.6e+06
	(1.1e+06)	(1.1e+06)	(3.0e+06)	(3.0e+06)	(2.1e+06)	(2.0e+06)
Log(käive)	-9.6e+05	-9.2e+05	4.4e+05	4.3e+05	1.9e+05	1.8e+05
	(8.2e+05)	(8.1e+05)	(1.0e+06)	(1.0e+06)	(7.7e+05)	(7.6e+05)
Log(ärikasum)	2.7e+05*	2.7e+05*	5.0e+05	5.0e+05	4.5e+05*	4.5e+05*
	(1.4e+05)	(1.4e+05)	(3.2e+05)	(3.2e+05)	(2.4e+05)	(2.4e+05)
Log(Lühiajalised	2.2e+05	2.5e+05	2.0e+04	2.1e+04	1.0e+05	1.1e+05
	(2.9e+05)	(2.9e+05)	(4.7e+05)	(4.7e+05)	(3.3e+05)	(3.3e+05)
Mõjugrupp2000FDI		-4.7e+05		1.4e+06		7.9e+05
		(3.1e+06)		(2.4e+06)		(2.1e+06)
FDI		-2.2e+06		-4.7e+05		-1.1e+06
		(1.7e+06)		(1.1e+06)		(1.0e+06)
Konstant	1.6e+07	1.6e+07	-1.6e+07	-1.6e+07	-9.5e+06	-9.3e+06
	(1.4e+07)	(1.4e+07)	(1.6e+07)	(1.6e+07)	(1.3e+07)	(1.2e+07)
R2	0.021	0.024	0.004	0.004	0.003	0.003
Vaatluste_arv	1791	1791	5669	5669	7524	7524

Allikas: autorite arvutused Amadeus andmebaasi põhjal.

¹ Sõltuv tunnus – Investeeringud põhivarasse Eesti kroonides. Fikseeritud efektidega mudel, parameetrite hinnangute all sulgudes on toodud standardhälbed (heteroskedastiivsust arvesse võtvad). Lisatud aasta fiktiivsed muutujad.

*, ** ja *** viitavad statistilisele olulisusele olulisuse nivoodel vastavalt 10%, 5% ja 1%.

Maksureformi seos tööjõu tootlikkusega¹, Harjumaa ettevõtted (1998), kontrollgrupp ülejäänud Eesti ettevõtted.

	Tööstus		Teenindus		Kokku	
Mitte-Harjumaa	-0.015	-0.013	-0.119	-0.120	-0.081	-0.085
	(0.222)	(0.222)	(0.128)	(0.128)	(0.103)	(0.103)
Mõjugrupp1998	0.101**	0.110**	0.007	0.007	0.034	0.032
	(0.051)	(0.052)	(0.026)	(0.026)	(0.022)	(0.022)
Log(hõive)	-0.407***	-0.406***	-0.380***	-0.381***	-0.373***	-0.374***
	(0.077)	(0.077)	(0.031)	(0.031)	(0.028)	(0.028)
Mõjugrupp1998FDI		-0.062		0.048		0.059
		(0.120)		(0.086)		(0.055)
FDI		0.066		0.063		0.092*
		(0.092)		(0.067)		(0.053)
Konstant	12.230***	12.219***	13.517***	13.514***	13.390***	13.387***
	(0.234)	(0.237)	(0.084)	(0.085)	(0.078)	(0.078)
R2	0.219	0.220	0.095	0.096	0.104	0.105
Vaatluste_arv	2986	2986	13779	13779	17777	17777

Allikas: autorite arvutused Amadeus andmebaasi põhjal.

¹ Sõltuv tunnus – logaritmitud müügitulu töötaja kohta Eesti kroonides. Fikseeritud efektidega mudel, parameetrite hinnangute all sulgudes on toodud standardhälbed (heteroskedastiivsust arvesse võtvad). Lisatud aasta fiktiivsed muutujad.

*, ** ja *** viitavad statistilisele olulisusele olulisuse nivoodel vastavalt 10%, 5% ja 1%.

Maksureformi seos tööjõu tootlikkusega¹, Harjumaa ettevõtted (2000), kontrollgrupp ülejäänud Eesti ettevõtted.

	Tööstus		Teenindus		Kokku	
Harjumaa	-0.268	-0.268	-0.048	-0.047	-0.079	-0.078
	(0.265)	(0.265)	(0.182)	(0.181)	(0.140)	(0.139)
Mõjugrupp2000	-0.018	-0.016	0.008	0.005	-0.009	-0.011
	(0.045)	(0.046)	(0.023)	(0.024)	(0.020)	(0.020)
Log(hõive)	-0.467***	-0.467***	-0.355***	-0.355***	-0.350***	-0.350***
	(0.074)	(0.075)	(0.035)	(0.035)	(0.031)	(0.031)
Mõjugrupp2000FDI		-0.005		0.025		0.016
		(0.093)		(0.046)		(0.040)
FDI		0.063		0.019		0.020
		(0.097)		(0.072)		(0.058)
Konstant	12.914***	12.905***	13.621***	13.620***	13.620***	13.618***
	(0.246)	(0.247)	(0.115)	(0.116)	(0.096)	(0.096)
R2	0.132	0.132	0.069	0.070	0.074	0.074
Vaatluste_arv	3054	3054	14386	14386	18510	18510

Allikas: autorite arvutused Amadeus andmebaasi põhjal.

¹ Sõltuv tunnus – logaritmitud müügitulu töötaja kohta Eesti kroonides. Fikseeritud efektidega mudel, parameetrite hinnangute all sulgudes on toodud standardhälbed (heteroskedastiivsust arvesse võtvad). Lisatud aasta fiktiivsed muutujad.

*, ** ja *** viitavad statistilisele olulisusele olulisuse nivoodel vastavalt 10%, 5% ja 1%.

Lisa 4. Tulumaksureformi mõju eri sektorites võõrkapitali osakaalule ettevõtte tegevuse finantseerimisel ja raha osakaalule varadest

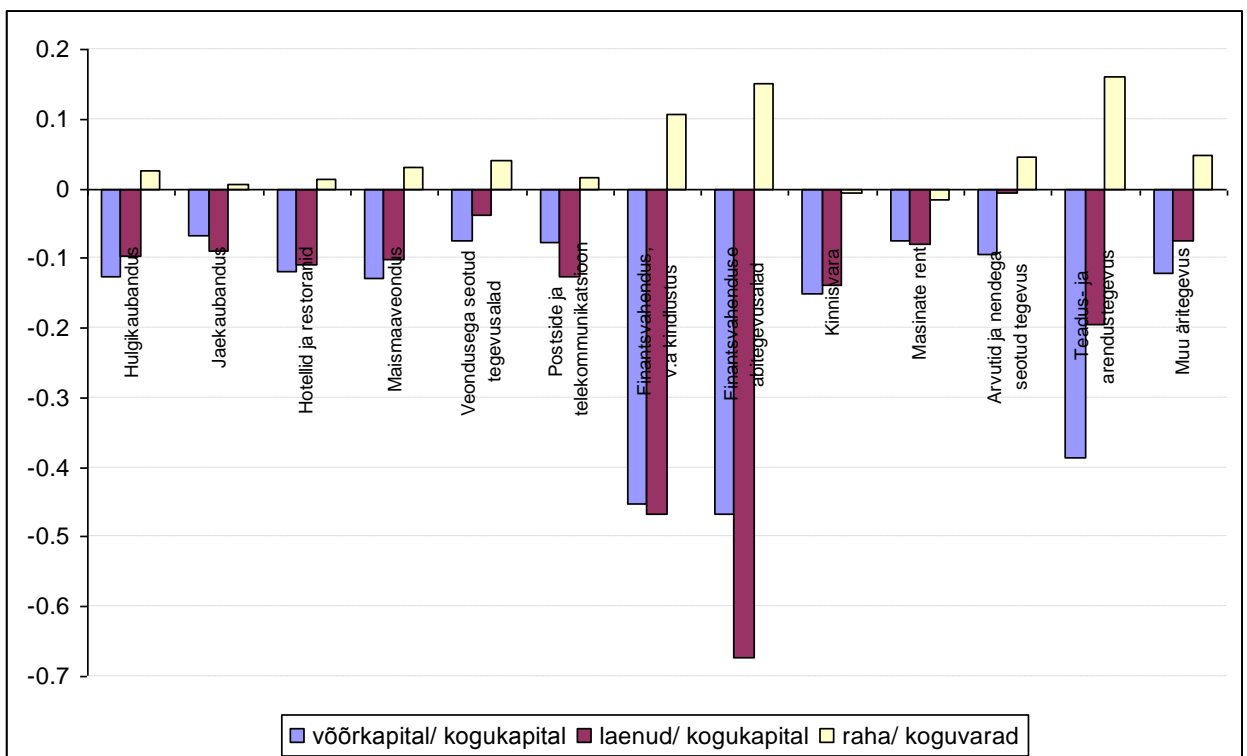
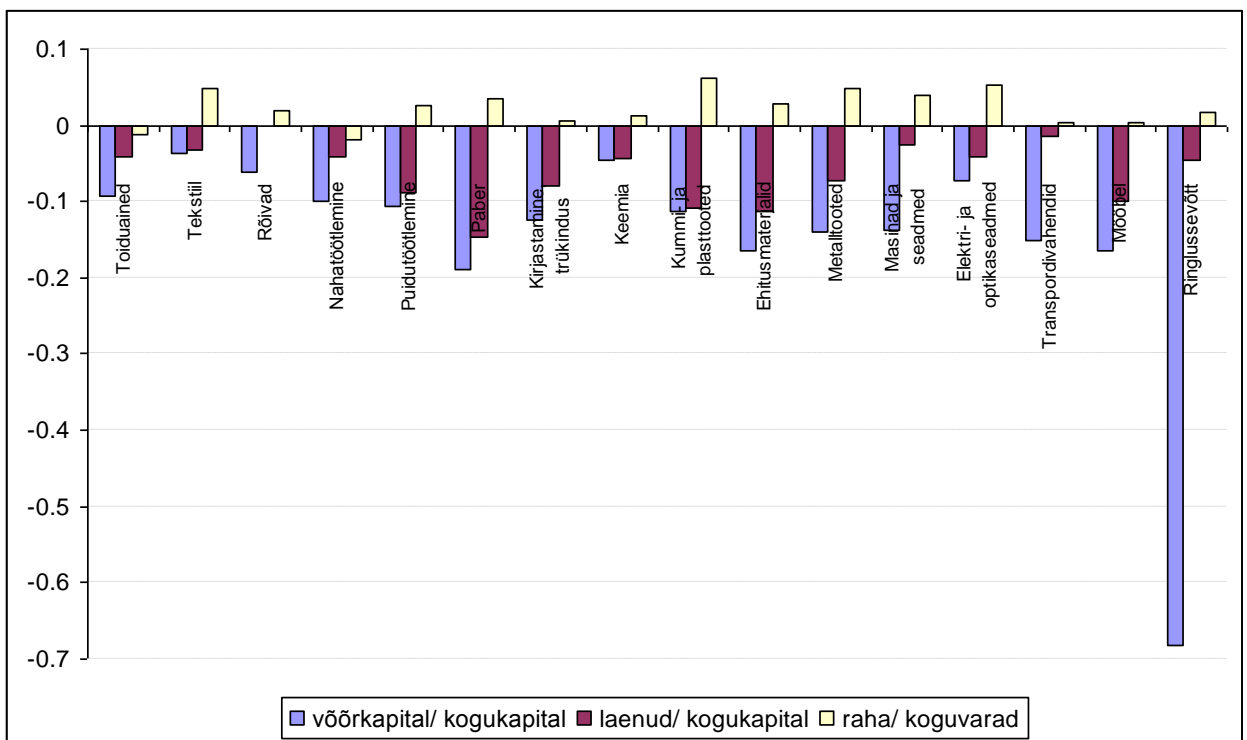
Tulumaksureformi mõju võõrkapitali kasutamisele eri töötleva tööstuse sektorites (sõltuv muutuja võõrkapital/kogukapital). Meetod: diferents-diferentsis regressioonanalüüs. Periood 1998-2004.

Sektori kood (Emtak2003 järgi)	Sektor	Sõltuv muutuja: võõrkapital/kogukapital	Sõltuv muutuja: laenud/kogukapital	Sõltuv muutuja: raha/koguvarad	Vaatluste arv
15	Toiduainetööstus	-0.092*** (0.022)	-0.042** (0.021)	-0.013 (0.01)	2995
17	Tekstiilitootmine	-0.037 (0.047)	-0.033 (0.031)	0.048** (0.019)	1109
18	Rõivatootmine; karusnaha töötlemine	-0.062* (0.033)	-0.07* (0.025)	0.019 (0.018)	1652
19	Nahatöötlemine ja -parkimine	-0.099** (0.057)	-0.041 (0.062)	-0.019 (0.033)	273
20	Puidutöötlemine	-0.107*** (0.025)	-0.088*** (0.029)	0.027*** (0.01)	3512
21	Paberitootmine	-0.188*** (0.061)	-0.146*** (0.054)	0.034 (0.023)	379
22	Kirjastamine, trükindus	-0.125*** (0.036)	-0.079*** (0.03)	0.005 (0.021)	1945
24	Kemikaalide ja keemiatoodete tootmine	-0.046 (0.055)	-0.044 (0.038)	0.012 (0.023)	573
25	Kummi- ja plasttoodete tootmine	-0.113*** (0.03)	-0.109*** (0.038)	0.063*** (0.018)	1002
26	Muude mittemetalsetest mineraalidest toodete tootmine (ehitusmaterjalid)	-0.165*** (0.038)	-0.112*** (0.034)	0.029* (0.015)	917
28	Metalltoodete tootmine	-0.139*** (0.032)	-0.072** (0.029)	0.049*** (0.013)	2807
29	Mujal liigitamata masinate ja seadmete tootmine	-0.138*** (0.038)	-0.025 (0.033)	0.039** (0.016)	1424

Sektori kood (Emtak2003 järgi)	Sektor	Sõltuv muutuja: võõrkapital/kogukapital	Sõltuv muutuja: laenud/kogukapital	Sõltuv muutuja: raha/koguvaramad	Vaatluste arv
30-33	Elektri- ja optikaseadmete tootmine	-0.072* (0.04)	-0.041* (0.025)	0.052** (0.022)	1368
34-35	Transpordivahendite tootmine	-0.15** (0.065)	-0.014 (0.034)	0.003 (0.037)	663
36	Mööblitootmine	-0.164*** (0.038)	-0.099*** (0.032)	0.003 (0.011)	2260
37	Ringlussevõtt	-0.683*** (0.079)	-0.046 (0.1)	0.017 (0.06)	110

Tulumaksureformi mõju võõrkapitali kasutamisele eri teenustesektorites (sõltuv muutuja võõrkapital/kogukapital). Meetod: diferents-diferentsis regressioonanalüüs. Periood 1998-2004.

Sektori kood (Emtak2003 järgi)	Sektori nimi	Sõltuv muutuja			Vaatluste arv
		võõrkapital/ kogukapital	laenud/ kogukapital	raha/ koguvarad	
51	Hulgi- ja vahenduskaubandus	-0.127*** (0.009)	-0.097*** (0.008)	0.025*** (0.005)	21638
52	Jaekaubandus	-0.067*** (0.013)	-0.089*** (0.013)	0.007 (0.006)	17211
55	Hotellid ja restoranid	-0.12 (0.092)	-0.11 (0.069)	0.013 (0.017)	4370
60	Maismaaveondus; torustransport	-0.128*** (0.019)	-0.102*** (0.02)	0.03*** (0.008)	8891
63	Veondusega seotud ja veondust abistavad tegevusalad; reisibüroode tegevus	-0.075*** (0.026)	-0.037 (0.023)	0.04*** (0.015)	3694
64	Postside ja telekommunikatsioon	-0.078 (0.049)	-0.127*** (0.039)	0.017 (0.032)	768
65	Finantsvahendus, v.a kindlustus ja pensionifondid	-0.452*** (0.151)	-0.466*** (0.043)	0.108*** (0.041)	552
67	Finantsvahenduse abitegevusalad	-0.468*** (0.022)	-0.674*** (0.02)	0.152*** (0.024)	395
70	Kinnisvaraalaane tegevus	-0.15*** (0.025)	-0.139 (0.022)	-0.005 (0.013)	6613
71	Masinate ja seadmete rentimine	-0.074 (0.069)	-0.079 (0.068)	-0.017 (0.023)	985
72	Arvutid ja nendega seotud tegevus	-0.095** (0.039)	-0.007 (0.02)	0.046 (0.032)	1783
73	Teadus- ja arendustegevus	-0.385*** (0.085)	-0.195** (0.073)	0.161 (0.1)	120
74	Muu äritegevus	-0.121*** (0.021)	-0.074*** (0.018)	0.048*** (0.012)	10538

Maksureformi mõju DID hinnang kapitali struktuurile ja likviidsusele.

Lisa 5. Uuringu valimisse kuuluvate ettevõtete koondbilanss ja – kasumiaruanne

(1998. aasta hindades)

Muutuja	mlrd krooni				kasv v.e.a. (%)		
	1998	1999	2000	2001	1999	2000	2001
Kasumiaruanne							
Müügitulu	77,3	72,5	84,0	88,8	-6,2%	15,9%	5,7%
Kaubad, toore, materjal ja teenused (skeem 1)	36,9	34,6	40,9	43,6	-6,4%	18,4%	6,6%
Tööjõukulud kokku (skeem 1)	6,6	6,7	7,1	7,4	1,3%	5,8%	4,1%
Kasum/-kahjum enne tulumaksustamist	2,9	2,5	5,8	6,6	-13,1%	128,5%	14,1%
Tulumaks	0,5	0,4	0,0	0,0	-19,1%	-99,8%	-76,4%
Aruandeaasta puhaskasum/-kahjum	2,4	2,2	5,8	6,6	-8,8%	168,1%	14,1%
Bilanss							
Bilansimaht	51,9	55,8	62,9	69,5	7,5%	12,6%	10,5%
Käibevara	22,7	22,8	27,0	29,7	0,5%	18,2%	10,1%
Põhivara	29,3	33,0	36,0	39,8	12,9%	8,9%	10,7%
Pikaajalised finantsinvesteeringud	6,9	9,0	11,2	14,8	27,2%	31,1%	37,1%
Materiaalne põhivara	22,1	23,8	24,4	24,7	7,7%	2,9%	1,2%
sh Maa ja ehitised	11,8	14,8	16,1	16,9	24,9%	9,2%	4,7%
sh Masinad ja seadmed	13,0	14,1	14,9	15,7	8,4%	6,0%	5,5%
sh Põhivara akumulieeritud kulum	7,4	8,9	10,6	11,7	20,4%	20,1%	10,3%
Immateriaalne põhivara	0,3	0,3	0,4	0,3	-11,4%	18,3%	-22,4%
Kohustused	32,3	32,9	36,3	39,6	2,0%	10,3%	9,2%
Lühiajalised kohustused	20,3	20,6	22,0	23,7	1,3%	7,1%	7,4%
Pikaajalised kohustused	11,9	12,3	14,2	15,9	3,1%	15,7%	11,8%
Omakapital kokku	19,7	22,9	26,7	29,9	16,5%	16,2%	12,2%
sh Aktsiakapital või osakapital nimiväärtuses	10,0	12,3	12,3	11,9	22,9%	0,0%	-3,6%
sh Ülekurss	2,4	2,8	2,8	2,7	20,5%	-0,8%	-2,4%
sh Kohustuslik reserv-	1,2	1,2	1,3	1,4	3,5%	8,1%	2,7%

Muutuja	mlrd krooni				kasv v.e.a. (%)		
	1998	1999	2000	2001	1999	2000	2001
kapital ja muud reservid							
sh Eelmiste perioodide jaotamata kasum	3,6	4,4	4,3	7,0	23,3%	-1,0%	60,4%
sh Aruandeaasta jaotamata kasum	2,4	2,2	5,8	6,6	-8,8%	167,9%	14,1%

Allikas: Äriregister, autorite arvutused.

Lisa 6. Ettevõtete müügikäive lähtuvalt ettevõtete suurusest, omandivormist ja tegevusalast

(1998. aasta hindades)

Omandivorm	Suurus	Müügikäive (mlrd krooni)				Müügikäibe kasv v.e.a. (%)		
		1998	1999	2000	2001	1999	2000	2001
Riigi- või munitsipaal-ettevõtte	Väike	0,10	0,09	0,08	0,08	-7,5%	-5,1%	-0,3%
	Keskmine	0,14	0,14	0,14	0,14	-3,7%	0,9%	0,6%
	Suur	4,16	3,94	4,07	3,97	-5,4%	3,3%	-2,5%
	Kokku	4,40	4,16	4,29	4,19	-5,4%	3,1%	-2,3%
Eraettevõtte	Väike	22,87	21,65	25,55	26,65	-5,3%	18,0%	4,3%
	Keskmine	7,99	7,17	8,32	8,54	-10,3%	16,0%	2,7%
	Suur	25,11	22,58	24,98	27,85	-10,1%	10,6%	11,5%
	Kokku	55,98	51,40	58,85	63,04	-8,2%	14,5%	7,1%
Välis-ettevõtte	Väike	4,56	4,66	6,06	5,71	2,4%	30,0%	-5,8%
	Keskmine	2,55	2,37	2,85	3,14	-7,3%	20,6%	9,9%
	Suur	9,78	9,88	11,92	12,67	1,0%	20,6%	6,3%
	Kokku	16,89	16,91	20,83	21,52	0,1%	23,2%	3,3%
Kokku	Väike	27,52	26,40	31,70	32,44	-4,1%	20,1%	2,3%
	Keskmine	10,69	9,67	11,31	11,82	-9,5%	16,9%	4,5%
	Suur	39,06	36,40	40,96	44,49	-6,8%	12,5%	8,6%
Tegevusala								
Hulgi- ja jaekaubandus, mootorsõidukite remont		31,63	30,09	35,05	37,30	-4,9%	16,5%	6,4%
Töötlev tööstus		16,65	15,86	18,41	19,43	-4,8%	16,1%	5,6%
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus		1,55	1,37	1,34	1,43	-11,2%	-2,4%	6,2%
Veondus ja laondus		11,09	11,66	14,15	13,82	5,2%	21,3%	-2,3%
Ehitus		7,32	5,20	6,43	6,69	-28,9%	23,5%	4,1%
Majutus ja toitlustus		0,44	0,43	0,43	0,42	-2,1%	0,9%	-3,1%
Haldus- ja abitegevused		1,25	1,36	1,47	1,71	8,9%	8,1%	15,9%
Info ja side		0,63	0,62	0,65	0,67	-1,4%	3,6%	3,9%
Kinnisvaraalane tegevus		0,37	0,44	0,48	0,47	17,7%	10,4%	-2,7%
Muud teenindavad tegevused		0,24	0,27	0,26	0,30	9,6%	-2,0%	12,9%
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne		0,39	0,39	0,40	0,40	1,0%	0,6%	1,3%

Haridus	0,16	0,16	0,19	0,20	6,0%	14,6%	7,5%
Finants- ja kindlustustegevus	1,11	0,30	0,14	0,07	-72,7%	-52,2%	-48,6%
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	0,20	0,19	0,18	0,19	-5,9%	-2,6%	1,2%
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	0,38	0,41	0,56	0,70	8,0%	35,7%	24,5%
Veevarustus; kanalisatsioon; jäätme- ja saastekäitlus	0,11	0,11	0,13	0,13	-2,0%	12,0%	4,0%
Eksterritoriaalsete organisatsioonide tegevus	0,01	0,01	0,01	0,02	-24,2%	19,2%	54,2%
Muud tegevusalad	3,74	3,58	3,70	4,81	-4,4%	3,5%	30,0%
Kokku	77,27	72,47	83,97	88,75	-6,2%	15,9%	5,7%

Allikas: Äriregister, autorite arvutused.

Lisa 7. Ettevõtete maksustamiseelne kasum lähtuvalt ettevõtete suuruselt, omandivormist ja tegevusalast

(1998. aasta hindades)

Omandi- vorm	Suurus	Maksustamiseelne kasum (mln krooni)				Maksustamiseelse kasumi kasv v.e.a. (%)		
		1998	1999	2000	2001	1999	2000	2001
Riigi- või munitsipaal- ettevõtte	Väike	0,9	-0,1	-3,0	0,0	-114%	2291%	-100%
	Keskmine	17,0	0,1	3,9	12,5	-99%	2986%	217%
	Suur	195,1	428,2	468,4	704,7	119%	9%	50%
	Kokku	213,0	428,2	469,4	717,2	101%	10%	53%
Eraettevõtte	Väike	334,6	346,1	1 364,9	1 403,3	3%	294%	3%
	Keskmine	225,0	150,4	465,7	547,0	-33%	210%	17%
	Suur	1 482,5	671,1	1 643,8	2 269,7	-55%	145%	38%
	Kokku	2 042,2	1 167,6	3 474,3	4 220,0	-43%	198%	21%
Välis- ettevõtte	Väike	427,6	677,2	1 111,7	942,2	58%	64%	-15%
	Keskmine	71,4	65,2	133,2	175,3	-9%	104%	32%
	Suur	151,2	187,5	582,3	530,7	24%	210%	-9%
	Kokku	650,2	929,9	1 827,1	1 648,2	43%	96%	-10%
Kokku	Väike	763,1	1 023,2	2 473,6	2 345,5	34%	142%	-5%
	Keskmine	313,4	215,7	602,8	734,7	-31%	179%	22%
	Suur	1 828,8	1 286,8	2 694,5	3 505,1	-30%	109%	30%
Tegevusala								
Hulgi- ja jaekaubandus, mootorsõidukite remont		589,5	348,1	987,1	1 213,8	-41%	184%	23%
Töötlev tööstus		539,7	451,4	1 260,0	1 284,4	-16%	179%	2%
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus		392,8	703,6	1 122,1	899,6	79%	59%	-20%
Veondus ja laondus		1 192,9	880,4	1 421,8	1 682,1	-26%	61%	18%
Ehitus		189,1	42,8	211,6	320,3	-77%	395%	51%
Majutus ja toitlustus		-0,4	1,1	12,9	13,4	-397%	1032%	4%
Haldus- ja abitegevused		-5,4	51,7	56,8	82,4	-	1056%	10%
Info ja side		34,0	45,8	58,1	44,6	35%	27%	-23%
Kinnisvaraalane tegevus		26,8	11,9	179,7	180,2	-56%	1412%	0%
Muud teenindavad tegevused		8,4	8,1	8,8	11,8	-3%	8%	35%
Tervishoid ja		4,6	43,1	38,5	42,2	839%	-11%	10%

sotsiaalhoolekanne							
Haridus	4,1	4,4	42,9	32,4	6%	881%	-25%
Finants- ja kindlustustegevus	-67,5	25,7	54,8	13,2	-138%	113%	-76%
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	16,6	7,9	3,0	6,5	-52%	-62%	118%
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	20,5	41,2	82,0	84,7	101%	99%	3%
Veevarustus; kanalisatsioon; jäätme- ja saastekäitlus	10,7	4,6	9,0	20,9	-57%	96%	132%
Eksterritoriaalsete organisatsioonide tegevus	1,0	0,7	1,0	2,0	-31%	44%	106%
Muud tegevusalad	-52,2	-146,7	220,8	650,7	181%	-250%	195%
Kokku	2 905,4	2 525,6	5 770,8	6 585,4	-13%	128%	14%

Allikas: Äriregister, autorite arvutused.

Lisa 8. Ettevõtete tegevustulukus lähtuvalt ettevõtete suurusest, omandivormist ja tegevusalast

Omandivorm	Suurus	Tegevustulukus (%)				Tegevustulukuse muut v.e.a. (%)		
		1998	1999	2000	2001	1999	2000	2001
Riigi- või munitsipaal-ettevõtte	Väike	0,9%	-0,1%	-3,5%	0,0%	-1,1%	-3,4%	3,5%
	Keskmine	12,0%	0,1%	2,9%	9,0%	-11,9%	2,8%	6,1%
	Suur	4,7%	10,9%	11,5%	17,8%	6,2%	0,6%	6,2%
	Kokku	4,8%	10,3%	10,9%	17,1%	5,4%	0,7%	6,2%
Eraettevõtte	Väike	1,5%	1,6%	5,3%	5,3%	0,1%	3,7%	-0,1%
	Keskmine	2,8%	2,1%	5,6%	6,4%	-0,7%	3,5%	0,8%
	Suur	5,9%	3,0%	6,6%	8,1%	-2,9%	3,6%	1,6%
	Kokku	3,6%	2,3%	5,9%	6,7%	-1,4%	3,6%	0,8%
Välis-ettevõtte	Väike	9,4%	14,5%	18,3%	16,5%	5,1%	3,8%	-1,8%
	Keskmine	2,8%	2,8%	4,7%	5,6%	0,0%	1,9%	0,9%
	Suur	1,5%	1,9%	4,9%	4,2%	0,4%	3,0%	-0,7%
	Kokku	3,8%	5,5%	8,8%	7,7%	1,6%	3,3%	-1,1%
Kokku	Väike	2,8%	3,9%	7,8%	7,2%	1,1%	3,9%	-0,6%
	Keskmine	2,9%	2,2%	5,3%	6,2%	-0,7%	3,1%	0,9%
	Suur	4,7%	3,5%	6,6%	7,9%	-1,1%	3,0%	1,3%
Tegevusala								
Hulgi- ja jaekaubandus, mootorsõidukite remont		1,9%	1,2%	2,8%	3,3%	-0,7%	1,7%	0,4%
Töötlev tööstus		3,2%	2,8%	6,8%	6,6%	-0,4%	4,0%	-0,2%
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus		25,4%	51,2%	83,6%	63,1%	25,8%	32,4%	-20,5%
Veondus ja laondus		10,8%	7,5%	10,1%	12,2%	-3,2%	2,5%	2,1%
Ehitus		2,6%	0,8%	3,3%	4,8%	-1,8%	2,5%	1,5%
Majutus ja toitlustus		-0,1%	0,3%	3,0%	3,2%	0,4%	2,7%	0,2%
Haldus- ja abitegevused		-0,4%	3,8%	3,9%	4,8%	4,2%	0,1%	1,0%
Info ja side		5,4%	7,3%	9,0%	6,6%	2,0%	1,6%	-2,3%
Kinnisvaraalane tegevus		7,2%	2,7%	37,1%	38,2%	-4,5%	34,4%	1,1%
Muud teenindavad tegevused		3,4%	3,0%	3,3%	4,0%	-0,4%	0,3%	0,7%
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne		1,2%	10,9%	9,7%	10,5%	9,7%	-1,2%	0,8%

Haridus	2,7%	2,7%	22,8%	16,0%	0,0%	20,1%	-6,8%
Finants- ja kindlustustegevus	-6,1%	8,5%	37,9%	17,7%	14,6%	29,4%	-20,2%
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	8,3%	4,2%	1,6%	3,5%	-4,1%	-2,6%	1,9%
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	5,4%	9,9%	14,6%	12,1%	4,6%	4,6%	-2,5%
Veevarustus; kanalisatsioon; jäätme- ja saastekäitlus	9,3%	4,1%	7,1%	16,0%	-5,2%	3,1%	8,8%
Eksterritoriaalsete organisatsioonide tegevus	8,9%	8,1%	9,7%	13,0%	-0,8%	1,7%	3,3%
Muud tegevusalad	-1,4%	-4,1%	6,0%	13,5%	-2,7%	10,1%	7,6%
Kokku	3,8%	3,5%	6,9%	7,4%	-0,3%	3,4%	0,5%

Allikas: Äriregister, autorite arvutused.

Lisa 9. Ettevõtete bilansimaht lähtuvalt ettevõtete suurusest, omandivormist ja tegevusalast

(1998. aasta hindades)

Omandivorm	Suurus	Bilansimaht (mlrd krooni)				Bilansimahu kasv v.e.a. (%)		
		1998	1999	2000	2001	1999	2000	2001
Riigi- või munitsipaal-ettevõtte	Väike	0,17	0,14	0,14	0,12	-13,2%	-3,1%	-11,5%
	Keskmine	0,22	0,21	0,22	0,21	-3,0%	4,4%	-4,2%
	Suur	6,61	8,21	7,99	7,93	24,2%	-2,7%	-0,7%
	Kokku	7,00	8,57	8,35	8,27	22,5%	-2,5%	-1,0%
Eraettevõtte	Väike	10,52	11,53	12,17	13,45	9,6%	5,5%	10,6%
	Keskmine	3,00	2,98	3,33	3,75	-0,8%	11,9%	12,6%
	Suur	19,01	18,97	23,66	27,47	-0,2%	24,7%	16,1%
	Kokku	32,53	33,48	39,16	44,68	2,9%	17,0%	14,1%
Välis-ettevõtte	Väike	3,96	5,25	5,88	5,94	32,5%	12,0%	1,0%
	Keskmine	1,12	1,16	1,20	1,98	3,9%	3,2%	64,7%
	Suur	7,34	7,37	8,29	8,61	0,4%	12,5%	3,8%
	Kokku	12,42	13,78	15,37	16,53	10,9%	11,6%	7,5%
Kokku	Väike	14,65	16,93	18,18	19,51	15,6%	7,4%	7,3%
	Keskmine	4,34	4,35	4,75	5,94	0,3%	9,2%	25,0%
	Suur	32,96	34,55	39,95	44,02	4,8%	15,6%	10,2%
Tegevusala								
Hulgi- ja jaekaubandus, mootorsõidukite remont		10,02	10,44	11,80	12,91	4,2%	13,1%	9,3%
Töötlev tööstus		10,78	10,64	11,94	12,82	-1,3%	12,2%	7,4%
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus		2,43	3,76	4,32	4,27	54,9%	14,8%	-1,0%
Veondus ja laondus		11,49	13,06	13,42	14,86	13,7%	2,8%	10,7%
Ehitus		2,44	2,16	2,75	2,67	-11,2%	27,1%	-2,8%
Majutus ja toitlustus		0,33	0,32	0,31	0,32	-2,1%	-3,7%	3,8%
Haldus- ja abitegevused		1,06	1,05	1,01	1,12	-1,0%	-3,6%	10,5%
Info ja side		0,35	0,35	0,49	0,53	1,8%	38,4%	8,7%
Kinnisvaraalane tegevus		1,68	1,81	1,91	2,01	8,0%	5,3%	5,0%
Muud teenindavad tegevused		0,13	0,15	0,14	0,15	10,9%	-4,6%	9,5%
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne		0,21	0,24	0,32	0,34	12,4%	31,1%	8,8%

Haridus	0,08	0,13	0,15	0,17	52,6%	17,7%	12,6%
Finants- ja kindlustustegevus	1,13	1,46	0,95	0,56	29,0%	-34,6%	-41,5%
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	0,19	0,18	0,19	0,19	-6,1%	5,1%	2,6%
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	0,16	0,17	0,21	0,27	7,1%	26,2%	30,0%
Veevarustus; kanalisatsioon; jäätme- ja saastekäitlus	0,19	0,19	0,20	0,19	-0,8%	5,8%	-6,0%
Eksterritoriaalsete organisatsioonide tegevus	0,00	0,00	0,01	0,01	-0,8%	22,8%	70,9%
Muud tegevusalad	9,28	9,72	12,76	16,08	4,7%	31,4%	26,0%
Kokku	51,95	55,83	62,88	69,47	7,5%	12,6%	10,5%

Allikas: Äriregister, autorite arvutused.

Lisa 10. Ettevõtete eelmiste perioodide kasum ja aruandeaasta kasumi summa lähtuvalt ettevõtete suurusest, omandivormist ja tegevusalast

(1998. aasta hindades)

Omandivorm	Suurus	Kogukasum (mlrd krooni)				Kogukasumi kasv v.e.a. (%)		
		1998	1999	2000	2001	1999	2000	2001
Riigi- või munitsipaal-ettevõtte	Väike	0,01	0,01	0,01	0,01	-10,1%	-26,8%	5,0%
	Keskmine	0,01	0,01	0,01	0,02	-25,2%	15,3%	91,8%
	Suur	0,21	0,59	0,84	1,22	181,3%	41,5%	45,6%
	Kokku	0,24	0,61	0,86	1,25	158,2%	39,7%	45,9%
Eraettevõtte	Väike	1,03	1,03	2,13	3,07	-0,7%	108,2%	44,0%
	Keskmine	0,61	0,63	0,98	1,36	1,8%	57,1%	38,8%
	Suur	2,76	2,33	3,08	4,18	-15,5%	32,0%	35,9%
	Kokku	4,41	3,98	6,19	8,62	-9,6%	55,6%	39,1%
Välis-ettevõtte	Väike	0,95	1,39	1,91	2,04	46,1%	37,7%	7,0%
	Keskmine	0,11	0,16	0,28	0,38	39,1%	75,2%	37,1%
	Suur	0,22	0,41	0,88	1,27	88,4%	116,7%	44,2%
	Kokku	1,28	1,95	3,07	3,69	52,6%	57,2%	20,4%
Kokku	Väike	2,00	2,42	4,05	5,13	21,5%	67,2%	26,5%
	Keskmine	0,74	0,79	1,27	1,77	7,0%	60,1%	38,9%
	Suur	3,19	3,33	4,79	6,67	4,5%	44,0%	39,1%
Tegevusala								
Hulgi- ja jaekaubandus, mootorsõidukite remont		1,21	1,25	2,00	2,85	2,8%	60,3%	42,4%
Töötlev tööstus		1,44	1,66	2,66	3,60	14,8%	60,8%	35,2%
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus		0,93	1,40	1,89	1,93	49,9%	34,9%	2,2%
Veondus ja laondus		1,54	1,49	2,09	2,55	-3,2%	40,8%	21,7%
Ehitus		0,45	0,40	0,54	0,74	-11,5%	34,6%	38,3%
Majutus ja toitlustus		-0,01	-0,01	0,00	0,01	-6,6%	-	288,3%
Haldus- ja abitegevused		0,04	0,07	0,07	0,12	92,6%	-0,7%	56,3%

Info ja side	0,04	0,05	0,09	0,10	32,2%	72,0%	14,7%
Kinnisvaraalane tegevus	0,11	0,11	0,26	0,43	-4,2%	147,7 %	61,4%
Muud teenindavad tegevused	0,03	0,03	0,04	0,04	16,5%	11,2%	25,0%
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	0,05	0,10	0,13	0,15	118,9 %	23,8%	21,8%
Haridus	0,01	0,01	0,05	0,07	-25,0%	353,6 %	47,2%
Finants- ja kindlustustegevus	-0,02	-0,01	0,03	0,02	-70,3%	- 659,5 %	-35,1%
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	0,04	0,04	0,04	0,04	8,4%	-1,7%	5,6%
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	0,02	0,04	0,08	0,11	76,2%	127,3 %	26,8%
Veevarustus; kanalisatsioon; jäätme- ja saastekäitlus	0,03	0,02	0,03	0,04	-15,5%	25,0%	62,1%
Eksterritoriaalsete organisatsioonide tegevus	0,00	0,00	0,00	0,00	28,7%	26,9%	71,4%
Muud tegevusalad	0,02	-0,10	0,11	0,75	- 682,0 %	- 212,2 %	565,6 %
Kokku	5,92	6,55	10,12	13,56	10,5%	54,6%	34,0%

Allikas: Äriregister, autorite arvutused.

Lisa 11. Regressioonimudeli põhjal leitud hinnang lühiajalisele tegevustulukuse muutusele

Analüüsiks on hinnatud tavaline lineaarne regressioonimudel. Sõltuvaks muutujaks on mudelis tegevustulukus, mis on defineeritud kui kasum (kahjum) enne maksustamist jagatuna käibega. Sõltumatuteks muutujateks on ettevõtte tulumaksu laekumist käsitlevast teooriast tulenevalt (vt. peatükk 5.2.1.) SKP reaalkasv, töötuse määr ja inflatsioonimäär. Täiendavalt on lisatud mudelisse ettevõtte tegevustulukuse viitaeg, ettevõtte käive (logaritmitud väärtus), omandivormi instrumentmuutujad ning ettevõtte töötajate arv. Nende tegurite lisamine võimaldab vähendada ettevõtete erinevatest karakteristikutest tulenevat müra (tegevustulukuse variatiivsust).

Regressioonanalüüsis on andmetena kasutatud sama ettevõtete valimit nagu peatükis 5.3.2., st vaadeldud on aastatel 1998-2001 stabiilselt tegutsevaid ettevõtteid.

Antud uurimisprobleemi lahendamise seisukohalt tähtsaima sõltumatu muutujana on mudelisse lisatud *MõjugruppPost2000*. See on defineeritud kui binaarmuutuja, mis omab väärtust 1, kui tegemist on tulumaksusüsteemi muutmisele järgnevat aastatega (al. 2000), ning väärtust 0, kui tegemist on aastatega enne tulumaksusüsteemi muutmist. Metoodiliselt on tegemist „enne-pärast“ lähenemise ehk diferentshinnanguga. Võrdlusena metoodikaga, mida on kasutatud peatükis 4 süsteemimuutuse mõju hindamisel investeringutele, tootlikkusele jms, on seal kasutatud ka võrdlusgruppi. Tulemused on esitatud alljärgnevas tabelis.

Regressioonimudeli hindamise tulemused.

Allikas	SS	df	MS
Mudel	28,4074224	7	4,058203
Jääkliige	4407,7923	35910	0,122746
Kokku	4436,19972	35917	0,123513

Vaatluste arv =	26398
F(7, 35910) =	41,81
T _n . > F =	0
R-ruut =	0,011
Koh. R-ruut =	0,0107
Root MSE =	0,36592

Tegevustulukus	Parameeter	St. viga	t	P>t	[95% usaldusintervall]	
MõjugruppPost2000	0,054*	0,019	2,81	0,005	0,016	0,092
SKP reaalkasv	-0,201	0,170	-1,19	0,235	-0,534	0,131
Tegevustulukus (viitaeg)	0,036*	0,004	9,24	0,000	0,028	0,044
Käive (naturaallogaritm)	0,0075*	0,001	5,650	0,000	0,005	0,010
Omandivorm (era)	-0,134*	0,014	-9,82	0,000	-0,161	-0,107
Omandivorm (välis)	-0,156*	0,014	-10,97	0,000	-0,183	-0,128
Töötajate arv ev-s	-0,0000354*	0,000	-7,70	0,000	0,000	0,000
Konstant	0,018	0,029	0,64	0,523	-0,038	0,075

Allikas: autorite arvutused Äriregistri ja Eesti Statistikaameti andmete põhjal.

* tähistab statistilist olulisust olulisuse nivool 1%.

Muutuja *MõjugruppPost2000* parameetri positiivne ja statistiliselt oluline väärtus viitab sellele, et süsteemimuutusel oli mõju ettevõtete tegevustulukusele. Täpsustama peab, et see muutuja võib sisaldada ka muid mittevaadeldavaid tegureid, kuid tulumaksusüsteemi muutus on ilmselt neist olulisim. Mudelisse lisatud sõltumatutest muutujatest polnud ainsana statistiliselt oluline reaalse SKP kasvu muutuja. See viitab sellele, et makromajandustingimuste roll tegevustulukuse kasvus võis jääda lühiajaliselt tahaplaanile.

Muutuja moju post2000 parameetri numbriline väärtus on tõlgendatav kui 5,4 protsendipunktiline süsteemimuutuse ja muude mittevaaeldavate tegurite mõju tegevustulukusele perioodil 2000-2001 võrreldes perioodiga 1998-1999. Ülejäänud parameetrite väärtuste tõlgendamine annab võimaluse põhjalikumalt lahti seletada nimetatud muutuja *MõjugruppPost2000* olulisust ning täpsust:

- SKP reaalkasvu muutuja on statistiliselt ebaoluline ning selle märk negatiivne, mis viitab sellele, et SKP vähendab tegevustulukust. Eeldada võiks vastupidist mõju, kuid praeguse mudeli hindamise tulemus on tõlgendatav sellega, et nii 1999. kui ka 2001. aastal võrreldes eelnenud aastaga, SKP kasvutempo langes, samal ajal tegevustulukus oli enne süsteemimuutust stabiilne, ning peale muutust jätkas ka 2001. aastal tõusu. Kuna SKP aastaseid kasvusid on vähe ning erineva tulukusega ettevõtteid palju, on tegemist ilmselt liiga vähe informatsiooni omava seletava muutujaga. Põhijäreldus siiski jääb pidama, selle mudeli raamistikus (stabiilsed ettevõtted aastatel 1998-2001) ei omanud SKP kasv statistiliselt olulist mõju tegevustulukusele.
- Töötuse ning inflatsiooni määra puhul tekkis täielik multikollineaarsus SKP kasvu muutujaga, mistõttu neid mudelisse lisada ei saanud. Siiski sai hinnata mudeleid nende mõlema muutujaga, kuid ilma SKP kasvuta. Ükski nimetatud kolmest muutujast statistiliselt olulist seost tegevustulukusega ei näitanud. Järeldus sellest võiks olla, et kuigi teoreetiliselt ning ka empiirilisel on need tegurid näitanud olulist mõju tegevustulukusele (ja ettevõtete tulumaksu laekumisele) teistes uuringutes, on see mõju pigem pikaajaline, ehk siis nimetatud muutujad jäävad lühiajalise analüüsi puhul tagaplaanile.
- Tegevustulukuse viitajaga muutuja on statistiliselt oluline ning selle märk positiivne, mis viitab sellele, et tegevustulukusel on kasvav trend.
- Käibe muutuja (naturaallogaritm käibe nominaalväärtusest) on statistiliselt oluline ning selle märk positiivne. See omab kolme tähendust. Esiteks, suurema käibega ettevõtete tulukus on suurem. Teiseks, kuna käive on seotud SKP-ga, näitab positiivne ja statistiliselt oluline (mikrotasandi) tulemus kaudselt ära SKP kasvu seose tegevustulukuse kasvuga. Ning kolmandaks, kuna tegemist on nominaalse käibega ja mudelis on SKP reaalkasv, sisaldab see muutuja endas infot ka inflatsiooni kohta.
- Töötajate arvu muutuja on statistiliselt oluline ning selle märk negatiivne, mis viitab sellele, et väiksema töötajate arvuga ettevõtted on suhteliselt tulukamad. Samuti kinnitab see, et väiksemate ettevõtete tegevustulukus kasvas rohkem. Kirjeldava statistika põhjal tehtud järeldus on sarnane (vt ptk 5.3.1.).
- Omandivormi instrumentmuutujad on statistiliselt olulised, nende märgid negatiivsed, ning parameetri hinnangud väga suured. Instrumentmuutuja tähendus seisneb selles, et võrreldakse erinevaid ettevõtete gruppe, kus üks grupp on baasgrupiks, ülejäänud hinnangud on esitatud suhtena sellesse baasi. Praegusel juhul on selleks baasiks riigiettevõtted. Tulemus viitab selgelt sellele, et era- ja välisettevõtete tegevustulukus on oluliselt madalam.

Täiendavalt hinnati ka mudel, kus *MõjugruppPost2000* asemel olid instrumentmuutujatena sees kõik vaatlusalused aastad. Teoreetiliselt peaks see eemaldama suuremal määral ajas varieeruvate tegurite mõju, nagu töötus, inflatsioon, SKP kasv jms. Tänu sellele (tekkis täielik multikollineaarsus) ei saanud neid muutujaid mudelisse lisada. Selle mudeli hindamise tulemustena võib välja tuua seda, et süsteemi mõju tegevustulukusele 2000. aastal omas väärtust 2,88 protsendipunkti võrreldes 1998. aastaga ning 2001. aastal 3,54 protsendipunkti, samuti võrreldes 1998. aastaga. Seega enamuse lühiajalisest efektist ilmutas end esimesel reformijärgsel aastal.

Kuna 1998. ning 1999. aasta olid statistiliselt võrdsed, ei saanud mudelisse jätta 1999. aasta instrumentmuutujat. Kuid see sama põhjus kinnitab seda, et need hinnangud jäävad

süsteemimuutuse mõjuna kehtima. Samuti on nendel hinnangutel väiksemad standardvead. Lõppjärgeldusena võib välja tuua selle, et süsteemimuutusest tingitud lühiajaline mõju tegevustulukusele jääb suurusjärku 3,5-5,4 protsendipunkti, seda stabiilsete ettevõtete puhul.

Lisa 12. Tasumisele kuuluv tulumaks erinevatelt tulumaksukomponentidelt

(1998. aasta hindades)

Omandi- vorm	Suurus	Erisoodus- tused (TSD Lisa 4) (mln eek)		Kinditused, annetused, vastuvõtu- kulud (TSD Lisa 5) (mln eek)		Kasumi- eraldised ja ettevõtlu- sega mitteseotud kulud (TSD Lisa 6) (mln eek)		Erisused põhivara võõrandamisel ja dividendide maksmisel (TSD Lisa 7) (mln eek)	
		2000	2001	2000	2001	2000	2001	2000	2001
Riigi- või munitsipaal- ettevõte	Väike	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0
	Keskmine	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Suur	4,5	4,0	0,3	1,0	1,4	0,9	0,0	0,0
	Kokku	4,6	4,2	0,3	1,0	1,5	1,0	0,0	0,0
Eraettevõte	Väike	8,2	8,2	1,0	1,0	10,2	36,8	2,8	9,8
	Keskmine	3,2	3,3	0,5	0,7	2,5	14,6	0,8	2,7
	Suur	10,4	11,7	2,7	3,1	4,6	10,2	23,2	91,4
	Kokku	21,8	23,2	4,3	4,8	17,3	61,6	26,9	103,9
Välis- ettevõte	Väike	3,1	3,3	3,8	3,3	0,5	1,5	0,2	0,7
	Keskmine	1,7	1,7	1,5	2,6	0,2	0,3	0,0	2,2
	Suur	8,0	8,0	2,4	2,8	0,9	0,8	4,3	17,4
	Kokku	12,9	13,1	7,8	8,7	1,6	2,6	4,5	20,3
Kokku	Väike	11,4	11,6	4,8	4,3	10,7	38,4	3,0	10,5
	Keskmine	5,0	5,1	2,1	3,3	2,7	14,9	0,9	4,9
	Suur	22,9	23,7	5,5	6,9	6,9	11,9	27,5	108,8
Kokku		39,3	40,4	12,4	14,5	20,3	65,2	31,3	124,2

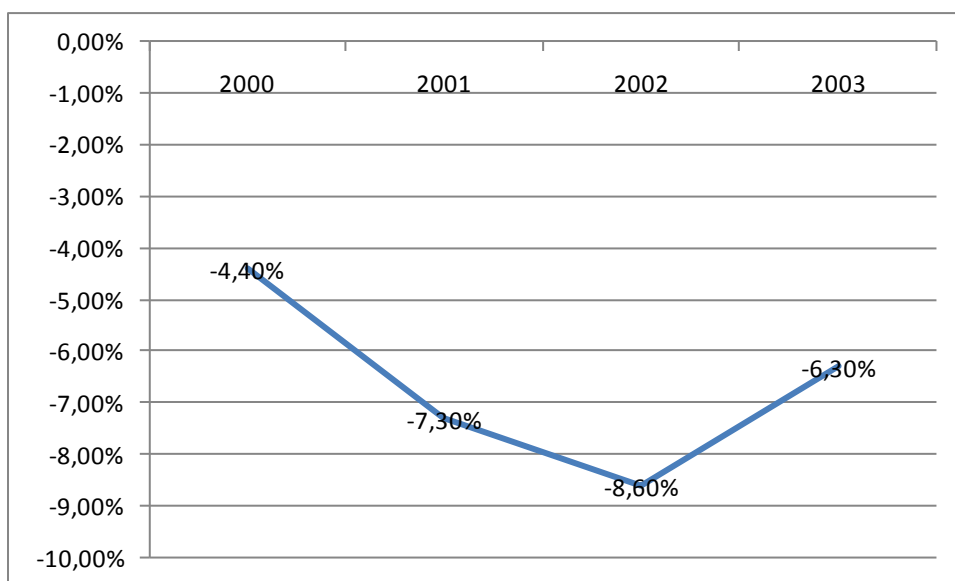
Lisa 13. Sobitamise kvaliteet

Sobitamise kvaliteet: keskmised näitajad 1999. a., mõju-grupp = Eesti ettevõtted, kontrollgrupp = neile (1999. a. sarnased ettevõtted Lätis ja Leedus).

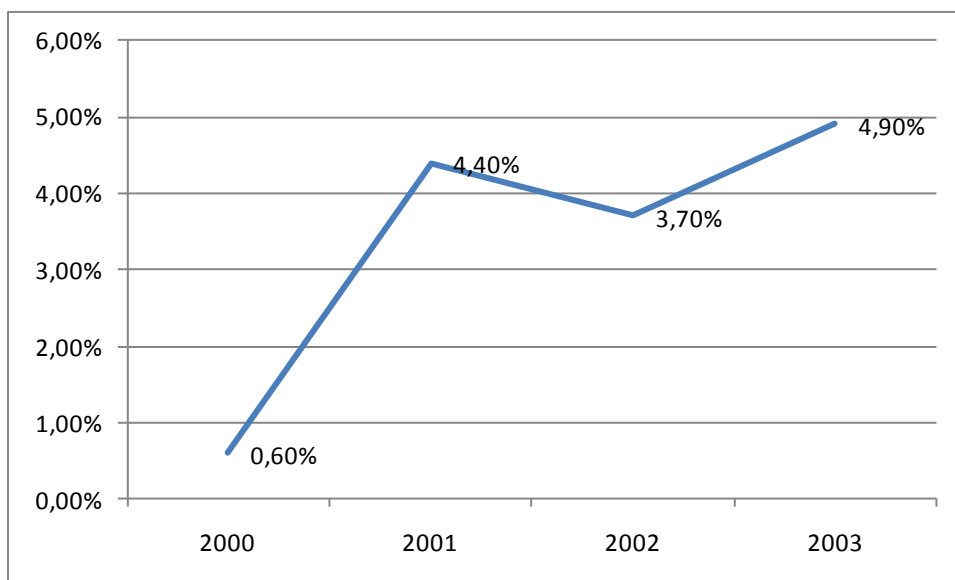
Muutuja	Valim	Mõju-grupp	Kontroll-grupp	Mõju- ja kontrollgrupi näitajate erinevuse T-test	p> t
Raha ja pangakontod/koguvarad	Tavaline	0,158	0,076	11,32	0,00
	Sobitatud	0,126	0,149	-5,54	0,00
Võõrkapital/koguvarad	Tavaline	0,487	0,523	-6,44	0,00
	Sobitatud	0,476	0,463	1,23	0,207
Ln(tööjõu tootlikkus)	Tavaline	12,886	13,554	-13,60	0,00
	Sobitatud	13,042	13,375	-13,51	0,00
Ln(töötajate arv)	Tavaline	2,068	3,54	-28,40	0,00
	Sobitatud	2,236	2,478	-9,10	0,00
(Jaotamata kasum + reservid)/kogukapital	Tavaline	0,259	0,293	-3,96	0,00
	Sobitatud	0,260	0,265	-0,93	0,353
Ln(masinaid ja seadmed)	Tavaline	12,829	15,219	-28,12	0,00
	Sobitatud	13,094	13,788	-15,27	0,00
Ln(käive)	Tavaline	14,953	17,094	-33,08	0,00
	Sobitatud	15,278	15,853	-19,85	0,00

Allikas: autorite arvutused Eesti Äriregistri, Bureau van Dijk'i Amadeus andmebaasi ja Lurofti andmebaasi alusel. Nii töötleva tööstuse kui teenustesektori ettevõtted.

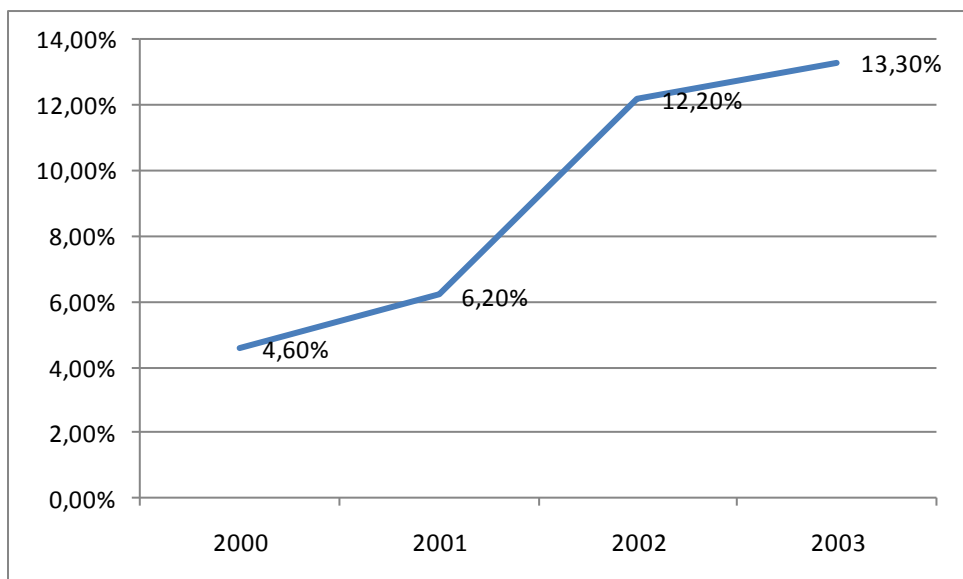
Lisa 14. Maksureformi mõju võõrkapitali kasutamisele, likviidsusele ja jaotamata kasumile

Maksureformi mõju võõrkapitali kasutamisele Eesti tööstusettevõtetes eri aastatel pärast reformi. Meetod: *propensity score matching*. Mõjuhinnang on leitud kui mõjugrupi näitaja ja kontrollgrupi näitaja vahe protsendipunktides vastaval aastal pärast maksureformi. Meetod: *propensity score matching* (nn *kernel matching*).

Maksureformi mõju likviidsusele (näitaja: raha/koguvarad) Eesti tööstusettevõtetes eri aastatel pärast reformi. Meetod: *propensity score matching*. Mõjuhinnang on leitud kui mõjugrupi näitaja ja kontrollgrupi näitaja vahe protsendipunktides vastaval aastal pärast maksureformi. Meetod: *propensity score matching* (nn *kernel matching*).

Maksureformi mõju jaotamata kasumile (näitaja: reinvesteeringud/koguvarad) Eesti tööstusettevõtetes eri aastatel pärast reformi. Meetod: *propensity score matching*. Mõjuhinnang on leitud kui mõjugrupi näitaja ja kontrollgrupi näitaja vahe protsendipunktides vastaval aastal pärast maksureformi. Meetod: *propensity score matching* (nn *kernel matching*).

Lisa 15. Süsteemimuutuse mõju juriidilise isiku tulumaksu laekumisele – algandmed ja arvutuskäigud

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
1. Maksustamiseelne kasum (tegelik)	1,61	1,68	3,80	2,33	0,53	7,32	6,85	11,22	13,74	16,51	19,75	28,31	25,90	8,34	
2. JITM laekumine (tegelik, ilma erisoodustusteta)	1,05	0,72	0,90	1,33	1,06	0,45	0,39	0,64	0,99	1,14	1,09	1,29	1,54	1,47	
															Keskmine (2000- 2007)
3. Tegevustulukus Lätis	1,0%	0,7%	3,7%	2,8%	2,3%	2,2%	3,1%	2,9%	3,5%	5,0%	4,4%	6,4%	6,2%	2,3%	4,19%
4. Tegevustulukuse muutus Lätis (pp)		-0,3%	3,0%	-0,8%	-0,5%	-0,2%	0,9%	-0,2%	0,6%	1,5%	-0,6%	2,0%	-0,2%	-3,9%	0,48%
5. Tegevustulukus Leedus				7,2%	10,2%	0,2%	0,7%	3,0%	4,0%	5,2%	5,9%	6,2%	10,5%	3,1%	4,46%
6. Tegevustulukuse muutus Leedus (pp)					3,1%	-10,0%	0,5%	2,3%	1,0%	1,2%	0,7%	0,4%	4,3%	-7,4%	0,04%
7. Keskmine tegevustulukuse muutus						-5,1%	0,7%	1,0%	0,8%	1,4%	0,0%	1,2%	2,0%	-5,6%	0,26%
8. Käive Eestis	111,59	109,30	131,66	144,32	133,98	158,04	171,82	186,97	193,97	220,41	246,56	272,20	292,41	272,55	
9. Tegevustulukus (tegelik) (= tegelik kasum / tegelik käive)	1,44%	1,54%	2,89%	1,61%	0,40%	4,63%	3,99%	6,00%	7,08%	7,49%	8,01%	10,40%	8,86%	3,06%	
10. Tegevustulukus (lähendatud) (= 1995.-1999. aasta keskmine + Läti ja Leedu keskmine muutus (2000-2007 = 0,26 pp))	1,58%	1,58%	1,58%	1,58%	1,58%	1,83%	2,09%	2,35%	2,61%	2,87%	3,13%	3,39%	3,64%	1,23%	
11. Teoreetiline kasum (= tegelik käive * lähendatud tegevustulukus)	1,76	1,72	2,07	2,27	2,11	2,90	3,60	4,40	5,06	6,32	7,71	9,22	10,66	3,34	
12. Maksumäär	26%	26%	26%	26%	26%	26%	26%	26%	26%	26%	24%	23%	22%	21%	
13. Kasumimaksu potentsiaalne laekumine (= teoreetiline kasum(aastal n-1) * maksumäär(aastal n-1))	1,05	0,72	0,90	1,33	1,06	0,14	0,75	0,94	1,14	1,32	1,64	1,85	2,12	2,34	Kokku
14. Mõju kasumimaksu laekumisele (= kasumimaksu potentsiaalne laekumine – JITM tegelik laekumine)						-0,31	0,37	0,30	0,15	0,17	0,56	0,56	0,58	0,88	3,25

Allikas: autorite arvutused, (Statistikaamet 2010b; Statistics Latvia 2010; Statistics Lithuania 2010)

Märkused:

1. Kõik mitteprotsentuaalsed numbrid on esitatud miljardites kroonides ja 1995. aasta hindades.
2. Rida 10 veerg 2008 = (rida 10 veerg 2007) * (((rida 3 veerg 2008) / (rida 3 veerg 2007)) + ((rida 5 veerg 2008) / (rida 5 veerg 2007)) / 2). Kasumimaksu potentsiaalse laekumise seisukohalt kuni aastani 2008 see siiski oluline pole. Kui Statistikaamet avaldab ettevõtete 2009. aasta käivete ja kasumite andmed, saab „rida 20 veerg 2008“ kasutada kasumimaksu potentsiaalse laekumise hindamiseks 2009. aastal.
3. Punasega on märgitud read, mis on esitatud joonisel 23.

Lisa 16. Süsteemimuutuse mõju muude maksutulude laekumisele – algandmed ja arvutuskäigud.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Füüsilise isiku tulumaksu laekumine (tegelik)	4,09	4,19	4,45	4,83	5,03	4,88	5,40	6,12	6,17
Sotsiaalmaksu laekumine (tegelik)	6,45	6,80	7,31	7,80	8,31	9,08	10,05	11,40	12,21
Käibemaksu ja aktsiiside laekumine (tegelik)	6,81	7,14	8,05	8,40	8,74	10,62	11,87	12,75	11,52

1. stsenaarium										
Mõju majanduskasvule lineaarselt 2000-2008	0,3181%	0,3181%	0,3181%	0,3181%	0,3181%	0,3181%	0,3181%	0,3181%	0,3181%	0,3181%
Mõju majanduskasvule lineaarselt 2000-2008, kumulatiivne	100,3181%	100,6373%	100,9575%	101,2787%	101,6009%	101,9241%	102,2484%	102,5737%	102,9000%	

2. stsenaarium										
Mõju majanduskasvule lineaarselt 2000-2004	0,5734%	0,5734%	0,5734%	0,5734%	0,5734%					
Mõju majanduskasvule lineaarselt 2000-2004, kumulatiivne	100,5734%	101,1501%	101,7300%	102,3133%	102,9000%					

Maksutulude elastsused	
Füüsilise isiku tulumaks	0,8
Sotsiaalmaks	0,7
Käibemaks ja aktsiisid	1,0

Täiendavad maksulaekumised (= tegelik laekumine * mõju majanduskasvule (kumulatiivne) * maksutulude elastsus)										
Täiendavad maksulaekumised 1. stsenaariumi puhul	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Kokku
Füüsilise isiku tulumaks	0,010	0,021	0,034	0,049	0,064	0,075	0,097	0,126	0,143	0,621
Sotsiaalmaks	0,014	0,030	0,049	0,070	0,093	0,122	0,158	0,205	0,248	0,991
Käibemaks ja aktsiisid	0,022	0,045	0,077	0,107	0,140	0,204	0,267	0,328	0,334	1,525

Täiendavad maksulaekumised 2. stsenaariumi puhul										Kokku
Füüsilise isiku tulumaks	0,019	0,039	0,062	0,089	0,117					0,325
Sotsiaalmaks	0,026	0,055	0,089	0,126	0,169					0,464
Käibemaks ja aktsiisid	0,039	0,082	0,139	0,194	0,254					0,708

Allikas: autorite arvutused, (Statistikaamet 2010d; European Commission 2005).

Märkused: Kõik mitteprotsentuaalsed numbrid on esitatud miljardites kroonides ja 1995. aasta hindades.